

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
สำหรับเด็กปฐมวัย

ปริญญาณิพนธ์
ของ
ชินะโอภาส สะพานทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ
สิงหาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๕๖๖

๖๖

๖๖

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
สำหรับเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ

ของ

ชินะโอภาส สะพานทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ

สิงหาคม 2546

๒ ๖๖๖๖๐

ชินะโอภาส สะพานทอง. (2546). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย*. ปรินูญานินพนธ์ วท.ม.(การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กำโชค เมื่อสุวรรณ,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามตัวแปร เพศ อาชีพ และระดับการศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองที่พาเด็กปฐมวัยมาใช้บริการกิจกรรมนันทนาการ การเล่นทรายสี จำนวน 409 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองที่นำเด็กปฐมวัยมาใช้บริการการเล่นทรายสี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพพนักงานบริษัท
2. เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี โดยรวมทุกด้าน สรุปว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.67
3. ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน

OPINIONS OF PARENTS CONCERNING RECREATIONAL VALUES
OF SAND PAINTING FOR PRESCHOOL CHILDREN

AN ABSTRACT
BY
CHINAOPAS SAPANTHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Science degree in Recreation Management
at Srinakharinwirot University
August 2003

Chinaopas Sapanthong. (2003). *Opinions of Parents Concerning Recreational Values of Sand Painting for Preschool Children*. Master thesis, M.Sc. (Recreation Management). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Kamchoke Phueksuwan,
Asst. Prof. Dr. Piboon Onmung.

The purpose of this research was to study and compare the opinions of parents concerning recreational values of sand painting for preschool children among three variables : sex, education level and occupation. The samples in the study were 409 parents of children who taken them to sand painting services at Departmentstore. The instrument used a 26-item five point type rating scale. Arithmetic mean, standard deviation, t-test, oneway analysis of variance, and Scheffe' method were used for data analysis.

The results were as follows :

1. Most parents were female, bachelor degree and business employee.
2. The Opinions of Parents Concerning Recreational Values of Sand Painting for Preschool Children were in high level.
3. There were significant differences in sex opinions concerning recreational values of sand painting for preschool children at the level .05.
4. There were significant differences in educational level opinions concerning recreational values of sand painting for preschool children at the level .05.
5. There were no significant differences in occupation opinions concerning recreational values of sand painting for preschool children.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการ

ของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัย

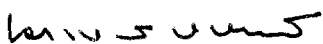
ของ

ว่าที่ร้อยตรีชินะโอภาส สะพานทอง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

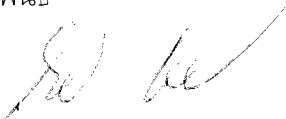

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณ์ หะวานนท์)

วันที่.....๕.....เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.กำโชค เพือกสุวรรณ)

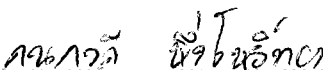
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรือโท ดร.ไพฑูรย์ อ่อนมั่ง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพน เจียรณัย)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวิดี พึ่งโพธิ์ทอง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.กำโชค เพ็ญสุวรรณ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนช่วย
ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อีกทั้งให้การสนับสนุน และให้กำลังใจตลอดมาจนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำ
ปริญญานิพนธ์ได้สำเร็จ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอนก หงษ์ทองคำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนมศักดิ์ สวัสดิ์พงษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารมณ นาวากาญจน์
รองศาสตราจารย์สุภารัตน์ วรทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวิทย์ พึ่งโพธิ์ทอง ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และ
ให้คำแนะนำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างเครื่องมือวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณสุภาณน วัฒนโน สำหรับความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา
และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณวัชราศรี ชูแผน ผู้เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาครั้งนี้

คุณค่า และประโยชน์ใดๆ ที่ผู้อ่านได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชา
พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

ชินะโอภาส สะพานทอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมุติฐานในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ผู้ปกครองกับเด็ก.....	10
ความหมายของนันทนาการ.....	11
ลักษณะพื้นฐานของนันทนาการ.....	12
เป้าหมายของนันทนาการ.....	14
ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการ.....	16
ความหมายของการเล่น.....	18
ความสำคัญของการเล่น.....	19
ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย.....	22
ความสำคัญของการเล่นกิจกรรมศิลปะ.....	25
สิ่งที่เด็กได้จากการแสดงออกทางศิลปะ.....	27
การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย.....	29
การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย.....	32

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) กิจกรรมการเล่นทรายสี.....	32
วัสดุที่ใช้ประกอบกิจกรรมการเล่นทรายสี.....	33
ขั้นตอนการเล่นกิจกรรมทรายสี.....	34
ประโยชน์ของกิจกรรมการเล่นทรายสี.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	36
งานวิจัยในประเทศ.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	39
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	71
วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
สรุปผลการวิจัย.....	72
อภิปรายผลการวิจัย.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	76
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	78

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	86
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	96

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ของแต่ละสาขา.....	40
2 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไป ของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ.....	45
3 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไป ของผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	46
4 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไป ของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ.....	47
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการ จำแนกตามรายชื่อ.....	48
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ของผู้ปกครองเพศชาย และหญิงต่อคุณค่าทางนันทนาการ จำแนกตามรายชื่อ.....	50
7 จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	52
8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี ของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน.....	54
9 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับการศึกษา ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ด้านพัฒนาสุขภาพ.....	55
10 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับการศึกษา ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์.....	57
11 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับการศึกษา ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี	59
12 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับการศึกษา ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ.....	61
13 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับการศึกษา ต่อคุณค่าทางนันทนาการ รวมทุกด้าน.....	62
14 จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี จำแนกตามอาชีพ.....	64

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

15	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี ของผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน.....	66
16	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มอาชีพ ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ด้านพัฒนาสุขภาพ.....	67
17	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มอาชีพ ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์.....	68
18	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มอาชีพ ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี.....	69
19	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มอาชีพ ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ.....	70

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	เด็กปฐมวัยขณะเล่นกิจกรรมทรายสี.....	4
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
3	รูปภาพที่ใช้ในกิจกรรมการเล่นทรายสี.....	33
4	ทรายสี พร้อมภาชนะบรรจุ.....	33
5	เด็กปฐมวัย กำลังลอกรูปภาพเพื่อเป็นช่อง สำหรับโรยทรายสี.....	34
6	รูปภาพที่เริ่มถูกโรยด้วยทรายสี.....	34
7	รูปภาพที่โรยทรายสีจนเสร็จสมบูรณ์.....	35
8	แผนภูมิแสดงค่าร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ.....	45
9	แผนภูมิแสดงค่าร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	46
10	แผนภูมิแสดงค่าร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ.....	47
11	ผู้ปกครอง และเด็ก ขณะร่วมกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี.....	78

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นันทนาการนับเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะเป็นความต้องการของร่างกาย เพื่อตอบสนอง หรือชดเชยสิ่งที่ขาดไป อันเนื่องมาจากร่างกายต้องตรากตรำต่อการดำรงชีวิตในแต่ละวัน ซึ่งภาวะปัจจุบัน สภาพความเป็นอยู่ในสังคมเต็มไปด้วยการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อยังชีพ ทุกคนต้องขวนขวายทุกวิถีทาง ดังที่สมบัติ กาญจนกิจ (2520 : 1) กล่าวว่า หากปัญหาในสังคมมีซับซ้อนมากมายเท่าไร ย่อมกระทบต่อสภาพจิตใจ และสังคมของมนุษย์มากขึ้น ก่อให้เกิดความเครียดเป็นทวีคูณ ทำให้ร่างกายจำเป็นต้องแสวงหาหนทางมาแก้ไข หนทางที่พึงประสงค์ ซึ่งจะเป็นแนวทางโดยธรรมชาติคือ กิจกรรมนันทนาการนั่นเอง อาทิ การออกกำลังกาย การเล่น การท่องเที่ยว ฯลฯ กิจกรรมนันทนาการ จะช่วยให้บุคคลได้ระบายความรู้สึก ให้มีการผ่อนคลายความตึงเครียด ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจได้อย่างดี พร้อมทั้งจะประกอบกิจในชีวิตประจำวันต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์สุขในสังคมได้ และฟอง เกิดแก้ว (2527 : 33-35) ได้กล่าวถึงคุณค่าทางนันทนาการว่า กิจกรรมนันทนาการนั้น เป็นกิจกรรมธรรมชาติ ที่มีระบบระเบียบในตัวเอง และมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านพัฒนาสุขภาพ ทำให้ร่างกายสมบูรณ์พร้อมกับจิตใจไปด้วยกันกล่าวคือ มีความแข็งแรง มีความอดทน มีความเร็ว มีพลังกำลัง มีประสานสัมพันธ์ของการทำงานของประสาท และกล้ามเนื้ออย่างสอดคล้อง รวมทั้งการทำงานของระบบร่างกายเป็นไปอย่างราบรื่นตามสมควร แต่ละบุคคลสามารถมองเห็นพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน
2. ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ มีกิริยาอาการ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงน้ำใจไมตรี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รู้ และเข้าใจตนเอง เพื่อน ญาติ พี่น้อง ผู้ร่วมงานอย่างถ่องแท้ และสามารถปรับตนเองให้เข้ากับเพื่อนๆ ได้ในทุกโอกาส อีกทั้งเข้าใจสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยที่สามารถเรียนรู้สังคม เข้าใจสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี เป็นพฤติกรรมทางจิตใจ และอารมณ์ อันประกอบไปด้วย การแสดงออกถึงคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ เคารพกติกา ซึ่งเป็นบันทัดฐานของสังคม มีน้ำใจ เสียสละ เชื้อเพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลก โดยเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ อย่างปราศจากความขัดแย้ง ไม่ว่าเชื้อชาติ ศาสนา ผิวพรรณ สถานะภาพแม้แต่น้อย

4. ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพด้านร่างกาย จิตใจควบคู่กันไป เป็นต้นว่า ช่วยให้บุคคลเจริญเติบโตอย่างมีสมดุล ตามวิถีทางธรรมชาติ มากกว่าการใช้สิ่งอื่นมาทดแทน กิจกรรมนันทนาการช่วยเสริมสร้างความคิด ไม่ใช่แต่เฉพาะของคุณค่าทางวัตถุเท่านั้น แต่เพื่อความสนุกสนาน ความพึงพอใจ และความสุขที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆเป็นสำคัญ ทั้งยังเป็นการพัฒนาทักษะ และความสามารถทางด้านต่างๆอีกด้วย ซึ่งทักษะเหล่านี้ จะช่วยให้บุคคลสามารถเข้าร่วมกับบุคคลอื่นได้ดีขึ้น

นันทนาการ เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าต่อตนเอง บุคคล และสังคม เพราะพัฒนาอารมณ์สุข อันหมายถึง เป็นกระบวนการที่เสริมสร้างและพัฒนาอารมณ์ของบุคคล และชุมชนโดยอาศัยสื่อกลาง ในช่วงเวลาว่าง สามารถก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินได้ นอกจากนั้นยังเพิ่มพูน และเสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งส่งเสริมการแสดงออกแห่งตน ทำให้เรียนรู้ และรู้จักตนเองมากขึ้น สร้างความมั่นใจ ความเข้าใจ และการควบคุมตนเองได้เป็นอย่างดี ดังที่ กำโชค เผือกสุวรรณ (2538 : 34) กล่าวว่า นันทนาการเป็นกระบวนการของการเสริมสร้าง พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยที่เป็นความหวัง และความต้องการของมนุษย์อย่างแท้จริง ที่จะสร้างความสุขให้แก่ตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และมนุษยชาติทั้งโลก อันเป็นความสมดุลของสังคม และ จรินทร์ ธานีรัตน์ (2525 : 26) กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้ นันทนาการมีคุณค่าต่อการสร้างโลกให้สงบสุขเป็นอย่างยิ่ง ช่วยให้บุคคล และชุมชนได้รับความสุข สนุกสนาน สุขภาพจิตดี ร่างกายมีสมรรถภาพ เพาะนิสัย ให้เป็นคนดี รู้จักช่วยสังคม ลดความเห็นแก่ตัว รวมถึงเสริมสร้างอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริม ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ

นันทนาการ นอกจากจะมีคุณค่าทางด้านตนเอง และสังคมแล้ว ยังมีคุณค่าทางด้านการศึกษา ในลักษณะที่เรียกว่านันทนาการศาสตร์ มีระบบแผนการศึกษาค้นคว้าที่เป็นรูปธรรมทางด้าน วิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์กล่าวคือ มีระบบหลักการ และทฤษฎีแห่งพฤติกรรมมนุษย์ เพราะ กระบวนการของนันทนาการต้องเริ่มต้นจากปรัชญา ทฤษฎี ให้สมาชิก และผู้เข้าร่วม ได้เข้าใจก่อนการปฏิบัติการ โดยอาศัยทฤษฎีต่างๆในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อผลสัมฤทธิ์ของความพึงพอใจเช่น การเล่นเกม การออกกำลังกาย การร้องเพลง การเล่นดนตรี ผลสุดท้ายคือ ความพึงพอใจของอารมณ์สุขนั่นเอง

กิจกรรมนันทนาการทุกประเภท จะเห็นได้ชัดเจนว่า มีคุณค่าต่อตนเองมากที่สุด หากผลแห่งคุณค่านั้น ได้เกิดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ย่อมส่งผลให้เกิดกับสังคมไปด้วย และสังคมนั้นก็จะเป็นสุข อันหมายถึง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทุกจุด ทุกพื้นที่ทั้งโลก ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกเพศทุกวัยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัยที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งร่างกาย และจิตใจอย่าง ธรรมชาติ คือ ช่วงปฐมวัย

เด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี เด็กในวัยนี้ ต้องการการพัฒนาในด้านต่างๆ คือ สนใจตนเอง ต้องการเพื่อน อยากรู้ อยากเห็น มีช่วงความสนใจสั้น ประจบ การประสานงานของตา กับกล้ามเนื้อมือยังไม่แน่นอน ชุกชน ชอบเล่นกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น เด็กปฐมวัย จึงต้องการตอบสนองการพัฒนาด้วยกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เช่น การเล่านิทาน การปั้น การวาดภาพ การระบายสี การเล่นน้ำ การเล่นทราย (กำไซค์ ผีอกสุวรรณ. 2538 : 179)

การเล่น เป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่ง ที่มีวัตถุประสงค์ และความมุ่งหมายเช่นเดียวกับกิจกรรมนันทนาการประเภทอื่นๆ สามารถพัฒนาให้บุคคลเจริญทั้งจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และร่างกายได้ ดังที่ พิกุล ประเสริฐศรี (2527 : 41) กล่าวว่า การเล่น เป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจ และมีความสำคัญยิ่ง ธรรมชาติของเด็กมักจะชอบเล่น ดังนั้น การเล่นนอกจากจะสนองความต้องการทางจิตใจแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก ขณะที่เด็กเล่น จะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน กระฉับกระเฉง ได้เรียนรู้ในหลายสิ่งหลายอย่าง การที่เด็กมีโอกาสเล่นอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยให้มีการกระตุ้นพัฒนาการ และการให้เหตุผลของเด็กพร้อมๆ กัน นอกจากนี้ เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2523 : 41) ได้กล่าวว่า การเล่นเป็นการตอบสนองความกระตือรือร้นใคร่รู้ของตนเอง โดยไม่มีใครสอน การเล่นทำให้เด็กเกิดความรู้สึกละเล่นสนุกสนานเพลิดเพลิน และพร้อมที่จะทำกิจกรรมซ้ำเมื่อเกิดความพึงพอใจ และสนใจ โดยไม่ต้องมีสิ่งอื่นมากระตุ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้รางวัลหรือลงโทษ ทั้งยังอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้เกิดการค้นพบใหม่ๆ อยู่เสมอ การเล่นมีบทบาท และอิทธิพลอย่างมากมาย ต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็ก ทั้งนี้เพราะ การเล่นเป็นวิธีการ หรือทางที่จะช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัว และเปลี่ยนแปลงความจริง เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงรอบ ๆ ตัว และเพียเจต์ (เยาพา เดชะคุปต์. 2528 : 12 ; อ้างอิงจาก Piaget. n.d.) กล่าวไว้ว่า การเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กสามารถรับรู้สิ่งต่างๆ เข้ามาในสมองได้จากการเล่น ซึ่งเพียเจต์ได้แบ่งความสำคัญของการเล่นไว้ 3 ประการ คือ

1. การเล่นเป็นการระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

การเล่นทราย เป็นการพัฒนาความคิดให้กับเด็กแม้แต่องค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ยังทรงโปรดให้พระโอรส และพระธิดาของพระองค์ทรงเล่นน้ำ เล่นทราย ดังที่กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี กับการอบรมเลี้ยงดูพระโอรส และพระธิดา : ทรงสร้างสรรค์พากเพียร และใฝ่เรียนรู้ (ฉันทนา ภาคบงกช. 2539 : 26-31)

การเล่นทรายสี เป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่ง โดยการนำเม็ดทรายมาผ่านกรรมวิธีให้เม็ดทรายมีความละเอียด จากนั้นนำมาย้อมสีต่างๆ ให้มีสีสัน เพื่อให้เด็ก หรือผู้ปกครอง ใช้ทรายสีระบายบน

รูปภาพ ซึ่งทำจากกระดาษขาว เพื่อให้รูปภาพเกิดสีสันตามจินตนาการของตนเอง ปัจจุบันกิจกรรมการเล่นทรายสี เป็นกิจกรรมนันทนาการอีกรูปแบบหนึ่งของธุรกิจนันทนาการ โดยมีลูกค้ากลุ่มเป้าหมายคือเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งสร้างความพร้อม ส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยจัดทรายสีพร้อมด้วยอุปกรณ์ ให้เด็กสามารถระบายสีรูปด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจินตนาการไปพร้อมกัน

ภาพประกอบ 1 เด็กปฐมวัยขณะเล่นกิจกรรมทรายสี

ที่มา : ห้องสรรพสินค้าบิ๊กซีสาขางค์สว่าง : 2545

ในปัจจุบันธุรกิจนันทนาการ มีการปรับปรุงรูปแบบของกิจกรรม เพื่อความทันสมัย และไม่ล้าหลังคู่แข่งทางการค้า ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องมีการพัฒนาสินค้าในทุกๆด้าน โดยเฉพาะคุณภาพ และคุณค่าของสินค้า ที่มีต่อผู้บริโภค ดังที่ ก้องเกียรติ โอภาสวงการ (2544 : 252) กล่าวว่า จงอย่าลดคุณภาพ และคุณประโยชน์ของสินค้าหรือบริการ แต่ขอให้ทำในทางตรงข้ามคือ จงปรับปรุงคุณภาพ และคุณประโยชน์ให้สูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ประกอบการธุรกิจนันทนาการ โดยผลิตสื่อชุดกิจกรรมการเล่นทรายสีให้กับผู้บริโภค ได้ทำการหาข้อมูล โดยสุ่มเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ที่พาเด็กปฐมวัยมาใช้บริการจำนวน 30 คน ในช่วง 2 สัปดาห์ เกี่ยวกับผลของการร่วมกิจกรรมการเล่นทรายสี ว่ามีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กอย่างไรบ้าง ซึ่งพบว่าร้อยละ 74 เห็นด้วย ว่ามีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะจิตใจ และอารมณ์ ร้อยละ 26 ไม่แน่ใจ ผู้วิจัยจึงใคร่จะทราบถึงความคิดเห็นของผู้ปกครอง ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเล่นทรายสีให้ละเอียดสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงสนใจทำปริญญานิพนธ์เรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองที่มี เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มาใช้บริการกิจกรรมการเล่นทรายสี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ โครงการกิจกรรมนันทนาการ ให้กับภาครัฐ และเอกชนให้มีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองที่พาเด็กปฐมวัยมาร่วมกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี โดยรวบรวมจำนวนประชากร จากร้านค้าทั้งหมด 6 สาขา ได้แก่ สาขาบิ๊กซีบางใหญ่ สาขาบิ๊กซีวงศ์สว่าง สาขาบิ๊กซีรามคำแหง สาขาเซ็นทรัลบางนา สาขาโลตัสรัตนาธิเบศร์ และสาขาซีคอนสแควร์ จำนวนทั้งสิ้น 4,248 คน / เดือน โดยคิดจากค่าเฉลี่ยของปีพุทธศักราช 2545

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองที่พาเด็กปฐมวัยมาร่วมกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี จำนวน 409 คน ได้มาโดยวิธีการใช้ตารางเทียบขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)(บุญชม ศรีสะอาด. 2532: 39-41) และใช้วิธีเลือกตัวอย่างโดยกำหนดโควต้า (Quota Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 เพศ
 - 1.2 ระดับการศึกษา
 - 1.3 อาชีพ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการการเล่นทรายสี ด้านต่างๆดังนี้

- 2.1 ด้านพัฒนาสุขภาพ
- 2.2 ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์
- 2.3 ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี
- 2.4 ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดเห็น

หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึก หรือความเชื่อ ค่านิยม และการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาจใช้การพูด หรือการเขียนให้สอดคล้องกับความรู้สึกภายในของตนเอง ซึ่งอาจมาจากประสบการณ์ หรือสภาพความเป็นจริงของสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

ผู้ปกครอง

หมายถึง ผู้ที่พาเด็กปฐมวัย มาใช้บริการการเล่นกิจกรรมทรายสี

เด็กปฐมวัย

หมายถึง เด็กที่ใช้บริการการเล่นกิจกรรมทรายสี ซึ่งมีอายุระหว่าง 3 – 6 ปี

คุณค่าทางนันทนาการ

หมายถึง ประโยชน์ทางนันทนาการ ที่ผู้ปกครองคิดว่าเด็กปฐมวัยจะได้รับจากการมาใช้บริการกิจกรรมการเล่นทรายสี ซึ่งได้แก่ประโยชน์ในด้านต่างๆดังนี้

1. ด้านพัฒนาสุขภาพ หมายถึง ผลที่ทำให้เด็กปฐมวัยมีร่างกาย และจิตใจสมบูรณ์ ได้แก่ มีความแข็งแรง มีความอดทน มีความเร็ว เกิดความสัมพันธ์ของประสาทและกล้ามเนื้อ มีความสนุกสนาน มีความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด
2. ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง ผลที่ทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวตนเองให้เข้ากับผู้อื่น ได้แก่ มีความเสียสละ รู้จักการให้อภัย รู้จักการควบคุมอารมณ์ตนเอง รู้จักผู้อื่นเพิ่มขึ้น รู้จักการเล่นร่วมกับผู้อื่น มีความร่วมมือร่วมใจในการเล่นเป็นหมู่คณะ
3. ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี หมายถึง ผลที่ทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการพัฒนาการช่วยเหลือส่วนรวมเป็นสำคัญ ได้แก่ รู้จักการปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัด รู้จักการรักษาความสะอาด เห็นคุณค่าของธรรมชาติ

4. ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ หมายถึง ผลที่ทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึง การพัฒนาลักษณะโดยรวมอันเป็นของจำเพาะแต่ละบุคคลได้แก่ มีความคิดริเริ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีทักษะในการเล่น รู้จักการตัดสินใจอย่างรอบคอบ รู้จักวิธีการแก้ปัญหา

ระดับการศึกษา

หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มดังนี้

1. ประถมศึกษา
2. มัธยมศึกษาตอนต้น
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
4. อนุปริญญา/ปวส.
5. ปริญญาตรี
6. สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ

หมายถึง งาน หรือหน้าที่หลักในปัจจุบัน ของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น

1. นักเรียน/นักศึกษา
2. ประกอบธุรกิจส่วนตัว
3. พนักงานบริษัท
4. รับราชการ
5. พนักงานรัฐวิสาหกิจ

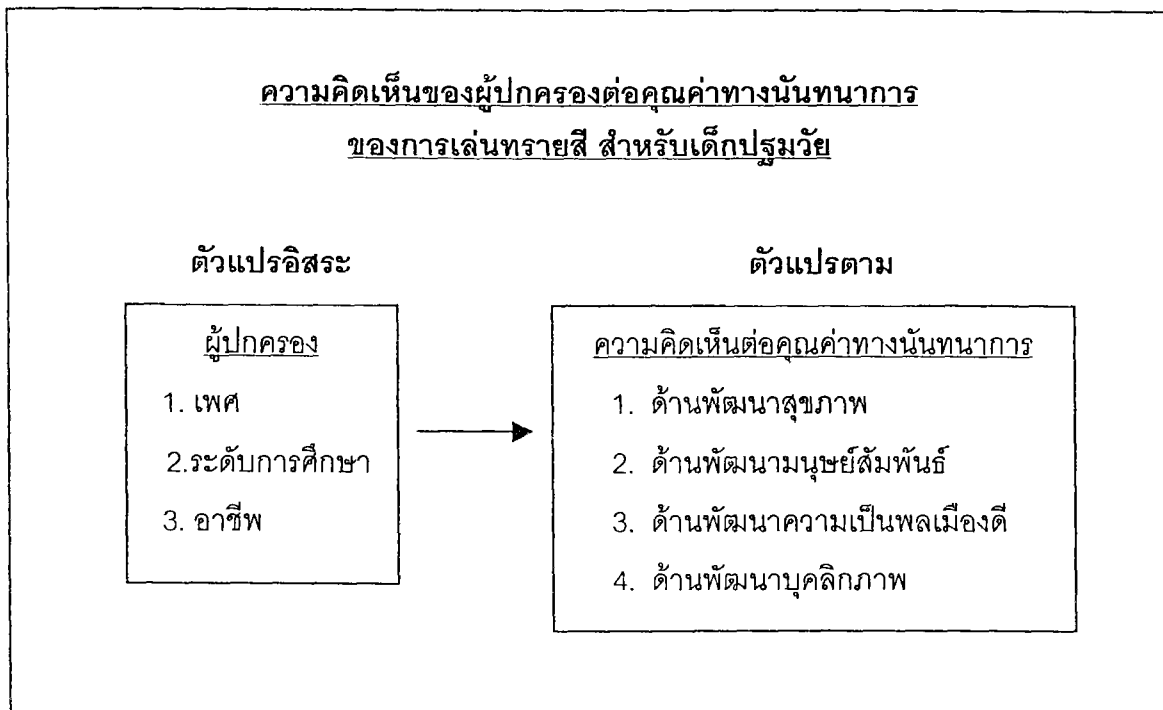
การเล่นทรายสี

หมายถึง การนำเม็ดทรายมาผ่านกรรมวิธีให้เม็ดทรายมีความละเอียด จากนั้นนำมาย้อมสี เพื่อให้เด็ก หรือผู้บริโภคใช้ทรายสีโรยลงบนรูปภาพซึ่งทำจากกระดาษขาว เพื่อให้ภาพเกิดสีสันตามจินตนาการของตนเอง

ธุรกิจนันทนาการ

หมายถึง การประกอบกิจการ เพื่อผลกำไรจากการใช้กิจกรรมนันทนาการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย แตกต่างกัน
2. ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย แตกต่างกัน
3. อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ผู้ปกครองกับเด็ก
2. ความหมายของนันทนาการ
3. ลักษณะพื้นฐานของนันทนาการ
4. เป้าหมายของนันทนาการ
5. ประโยชน์ และคุณค่าของนันทนาการ
6. ความหมายของการเล่น
7. ความสำคัญของการเล่น
8. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย
 - 8.1 ความสำคัญของการเล่นกิจกรรมศิลปะ
 - 8.2 สิ่งที่ได้จากการเล่นกิจกรรมศิลปะ
 - 8.3 การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย
9. การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย
10. กิจกรรมการเล่นทรายสี
 - 10.1 วัสดุที่ใช้ประกอบกิจกรรมการเล่นทรายสี
 - 10.2 ขั้นตอนการเล่นกิจกรรมทรายสี
 - 10.3 ประโยชน์ของกิจกรรมการเล่นทรายสี
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 11.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 11.2 งานวิจัยในประเทศ

1. ผู้ปกครองกับเด็ก

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ หรือบุคคลอื่น อาจเป็นญาติมิตรหรือผู้อื่นซึ่งพ่อแม่ไว้วางใจ มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูตลอดจนให้การศึกษาแก่เด็ก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2539)

วราพร รักวิจัย (2540 : 15-16) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดี ตามหน้าที่ของพ่อแม่ และผู้ปกครองที่ดีนั้น นอกจากจะให้การอบรมเลี้ยงดูที่ดีแล้ว ต้องให้ทั้งความรัก ความเอาใจใส่ จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทุกๆด้าน เพื่อเด็กจะได้เติบโต สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถแก้ปัญหาต่างๆ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งบทบาทของผู้ปกครองมีดังนี้

1. ให้การอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยสี่
2. ให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ฝึกอบรมเด็กให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้
4. ถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีให้แก่เด็ก
5. ช่วยแก้ไขปัญหา และอบรมสร้างวินัยอันดีให้แก่เด็ก
6. จัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาทุกๆด้าน
7. เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
8. เสริมสร้างบุคลิกภาพ และการสร้างสรรค์
9. ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก

อารี รังสินนท์ (2524 : 165-177) ได้กล่าวถึงผู้ปกครองว่า พ่อแม่ มีความหมายต่อเด็กมากกว่าการเป็นเพียงผู้ที่ให้กำเนิดลูกเท่านั้น แต่พ่อแม่มีหน้าที่สำคัญในการเลี้ยงดูลูกซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. การเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตในสังคม การเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตขึ้นในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ต้องให้เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ ซึ่งได้แก่ การตอบสนองความต้องการทางกาย และการตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยา
2. การอบรม และให้การศึกษาเบื้องต้น เป็นการอบรมให้รู้จักระเบียบของสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อเด็กจะสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี
3. การส่งเสริมการสนใจของเด็ก โดยการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เด็กมีความสนใจ เช่น เครื่องเล่นที่เหมาะสมกับวัย หนังสือนิทาน การวาดรูประบายสี
4. การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการสังเกต สนใจในสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว ให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิด และแก้ปัญหาต่างๆได้
5. การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อให้เด็กรู้จักคุณค่าของวัฒนธรรมไทย โดยการอบรมเด็กให้มีความเข้าใจ และรักษาประเพณีวัฒนธรรมของชาติ

กล่าวโดยสรุป พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก รวมทั้งจัดการศึกษา กำหนดแนวประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้เด็กสามารถปรับตัว และเจริญเติบโตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ความหมายของนันทนาการ

มีนักวิชาการ ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ความหมายของนันทนาการ ดังนี้

สลาลสัน (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544 : 26 ; อ้างอิงจาก Slavson. 1968 : 264) กล่าวว่า นันทนาการ เสมือนประสบการณ์ การบริการความต้องการ นันทนาการเป็นการแสวงหาความพอใจในความต้องการภายใน นันทนาการก่อให้เกิดความพอใจ

แจ็กส์ (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544 : 26 ; อ้างอิงจาก Jacks. 1970 : 25) กล่าวว่า นันทนาการ เปรียบเสมือนการสร้างสิ่งใหม่ ซึ่งสิ่งที่มนุษย์มีอยู่แต่ถูกทำลายไป มนุษย์ต้องควบคุม ดังนั้นจึงต้องซ่อมแซมส่วนที่ถูกทำลาย ซึ่งไม่สามารถซ่อมได้ และป้องกันไม่ให้คนรุ่นใหม่ได้พบเป็นคำอธิบาย ซึ่งมันเป็นสิ่งที่จำกัดศักยภาพ ระหว่างความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการทางด้านสังคม

แนช (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544 : 26 ; อ้างอิงจาก Nash. 1975 : 19) กล่าวว่า นันทนาการเป็นสื่อสำหรับการสนองความพึงพอใจ ความต้องการของมนุษย์ ซึ่งอยู่ภายใต้แรงขับ และความกดดันภายในตัวกระตุ้น นันทนาการเป็นการแสดงออกในทางที่ดี ต่อความต้องการในช่วงเวลาว่าง เขาประเมินกิจกรรมในด้านการสร้างคุณค่าทางสังคม ดังนั้น นันทนาการ จึงตอบสนองทั้งบุคคล และสังคม ซึ่งแนชได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม หรือเรียกว่า “ลีลาชีวิตเพื่อนันทนาการ” (Recreation Life Style) ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ การมีส่วนร่วมอย่างกระฉับกระเฉง

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 27) กล่าวว่า นันทนาการคือ กิจกรรมส่วนบุคคล และส่วนรวมในช่วงเวลาว่าง และการเล่นเป็นนันทนาการของเด็ก ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับความพึงพอใจ และส่งผลให้เกิดความสนุกสนานร่าเริงทันที ซึ่งนิวมเยอร์ส ได้อธิบายองค์ประกอบของนันทนาการ ออกเป็นสี่องค์ประกอบ ได้แก่

1. พฤติกรรมการแสดงออก ในขณะช่วงเวลาว่าง
2. ประโยชน์คุณค่าภายในจิตใจ
3. มีสิ่งล่อใจเป็นรางวัลในกิจกรรม
4. มีสภาวะทางสังคมวัฒนธรรม

มีหลายทฤษฎีที่ให้ความหมายของนันทนาการ และผลลัพธ์ของนันทนาการ ไชเวอร์ (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544 : 26 ; อ้างอิงจาก Shiver. 1987 : 64) ได้เขียนตำราหลักการบริการนันทนาการ

สู่แนวทางปฏิบัติ โดยนิยามว่า การเล่นและนันทนาการ มีความหมายเหมือนกัน โดยกล่าวนันทนาการ เริ่มจากความต้องการทางด้านจิตใจ คือความพอใจ ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย สามารถเป็นสิ่งที่กระตุ้น ให้เกิดนันทนาการได้ เมื่อมีสิ่งใดที่ไม่สมดุล พวกเราก็สามารถแก้ไขได้ ไชเวอร์เชื่อว่า ความสมดุล อาจเก็บไว้ในรูปนันทนาการได้ โดยมีความเป็นเอกลักษณ์ และความพึงพอใจของแต่ละคน รวมถึงการผสมผสานของร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เกิดความสมดุล เช่นการต้องการบริการ ความต้องการความพึงพอใจ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม การให้คุณค่าทางสังคมเป็นต้น กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีทั้งหลาย เน้นในเรื่องของคุณค่า ผลลัพธ์ และสิ่งที่ถูกต้องดีงาม นอกจากนี้ ในการวิจัยที่ยังต้องการค้นหาคำตอบ และข้อขัดข้อง ได้พยายามอธิบายทำให้ง่ายและกระชับชัดเพื่อที่จะสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาระยะ และความหมายของนันทนาการ มีความหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึก แนวคิด เป้าหมาย และลีลาชีวิตของบุคคล ซึ่งสรุปได้ว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานร่าเริง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และคุณค่าทางสังคม

3. ลักษณะพื้นฐานของนันทนาการ

จากความหมายของนันทนาการ สามารถตีความหมายได้หลากหลายซึ่งอาจจะมองในเรื่องของประสบการณ์ หรือกระบวนการ หรือกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือแหล่งสถาบันทางสังคม ดังนั้น นักวิชาการหลายท่าน เช่น สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 30-31) ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องของลักษณะพื้นฐานของนันทนาการ ไว้ดังนี้

1. นันทนาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมต่างๆที่กระทำและถูกกระทำ รูปแบบของกิจกรรมนั้นหลากหลาย ตั้งแต่เกม กีฬา ศิลปหัตถกรรม ดนตรี ละคร กิจกรรมกลางแจ้งนอกเมือง งานอดิเรก การท่องเที่ยว โยคะ สมาธิ เป็นต้น
2. นันทนาการมีหลายรูปแบบ มีขอบเขตไม่จำกัด ตั้งแต่ในรูปแบบของกิจกรรมซึ่งกำหนดเป็น 14 หมวดใหญ่ไปแล้ว นันทนาการยังมีรูปแบบที่จัดบริการเป็นสวัสดิการสังคม เป็นแหล่งนันทนาการบริการแก่กลุ่มประชากรทุกระดับวัย และประชากรกลุ่มพิเศษ
3. นันทนาการจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ และมีแรงจูงใจ นั่นคือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ จะต้องเป็นการเข้าร่วมด้วยความสนใจ สมัครใจ และมีแรงจูงใจในกิจกรรมที่เข้าร่วมโดยมิได้ถูกบังคับ
4. นันทนาการ เกิดขึ้นได้ในเวลาที่ไม่จำกัดบุคคล และชุมชนมีอิสระที่เข้าร่วมในสิ่งที่เข้าต้องการจะเล่นหรือเข้าร่วมโดยไม่จำกัดเวลา
5. นันทนาการ จะต้องเป็นสิ่งที่จริงจัง และมีความหมาย ประสบการณ์นันทนาการเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาอารมณ์สุข มีคุณค่าสาระ เป็นสิ่งจริงจัง และมีจุดหมายเสมอ

6. นันทนาการ เป็นการบำบัดรักษา กิจกรรมนันทนาการช่วยฟื้นฟู และรักษาคนไข้ และเปิดโอกาสให้คนไข้เลือกกิจกรรมในเวลาว่างกระทำ เพื่อพัฒนาสุขภาพกาย และจิตในยามฟื้นฟู หรือระหว่างการบำบัดรักษา

7. นันทนาการ เป็นกิจกรรมที่สามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม กิจกรรมนันทนาการ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสม ตามสภาพแวดล้อม ความต้องการ และความสนใจของชุมชน ตลอดจนอุปกรณ์ และสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวก

8. นันทนาการ จะต้องเป็นกิจกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม กิจกรรมนันทนาการของสังคม หรือชุมชนหนึ่ง อาจไม่เหมาะสมกับอีกชุมชนหนึ่ง ทั้งนี้เพราะ ความสนใจ ต้องการค่านิยม วัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี สภาพแวดล้อม ความเชื่อ เป็นข้อบ่งชี้วิถีชีวิตของชุมชน ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการ จะต้องเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้นๆ

เคราส์ (Kraus. 1971 : 122-123) ได้เสนอคุณลักษณะของนันทนาการไว้ดังนี้

1. นันทนาการ ถือเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง (ซึ่งเกี่ยวกับร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์)
2. นันทนาการ อาจรวมถึงกิจกรรมต่างๆ เช่น กีฬา เกม การฝีมือ การแสดง ศิลปะ ดนตรี การท่องเที่ยว งานอดิเรก และกิจกรรมเกี่ยวกับสังคม
3. การปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการ จะเกิดความพอใจกับผู้ปฏิบัติเอง ไม่ได้เกิดจากการบังคับจากภายนอก
4. นันทนาการ เกิดจากการกระตุ้นจากภายใน และความพอใจของผู้ทำ ไม่ได้ทำเพื่อบรรลุเป้าหมายใดๆ
5. การที่จะปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการ ขึ้นอยู่กับสภาพอารมณ์อย่างมาก
6. นันทนาการ อาจเป็นสิ่งที่ดี ทำให้เกิดความสนุกสนาน พอดี อาจทำให้มีผล คือ อาจพัฒนาสติปัญญาของผู้ทำ ทำให้ร่างกายแข็งแรง แต่ก็ไม่ใช่วิธีกิจกรรมนันทนาการทุกอย่างจะให้ผลดี มีกิจกรรมบางอย่างที่อาจเกิดอันตราย ทำให้ร่างกาย จิตใจเสื่อมลง

ด้วยเหตุนี้ จากการที่ได้กล่าวมาแล้ว นันทนาการมีแนวโน้มที่จะเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ และช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจ ฟื้นฟูพลังงาน หรือทำให้กระปรี้กระเปร่า นันทนาการโดยมากจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มีลักษณะพิเศษต่างๆ เช่น เกม ศิลปะ งานฝีมือ กิจกรรมกลางแจ้ง ฯลฯ ข้อสันนิษฐานคือ ถ้าบุคคลปฏิบัติกิจกรรมนี้ พวกเขา กำลังพักผ่อน

4. เป้าหมายของนันทนาการ

การจัดกระทำสิ่งใดทั้งเชิงปฏิบัติ และเชิงวิชาการ เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นระบบ ผู้ดำเนินการ และหรือผู้ร่วมโครงการนั้น ต้องตั้งเป้าหมายไว้ เพื่อตนเองจะได้ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์อันพึงเกิดขึ้นได้ ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการก็เช่นกัน มีจุดเริ่มต้น และมีจุดจบของการประกอบกิจกรรม ทั้งนี้ สามารถจัด และประเมินได้ โดยเป้าหมายเป็นเหตุปัจจัยหลักในการประเมิน สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 30-31) ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องเป้าหมายของนันทนาการ ไว้ดังนี้

1. พัฒนาอารมณ์สุข นันทนาการเป็นกระบวนการที่เสริมสร้าง และพัฒนาอารมณ์สุขของบุคคล และชุมชนโดยอาศัยกิจกรรมต่างๆ เป็นสื่อกลางในช่วงเวลาว่างหรืออิสระ การเข้าร่วมกิจกรรมต้องเป็นไป ด้วยความสมัครใจ และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ สามารถก่อความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน และหรือความสงบสุข

2. เสริมสร้างประสบการณ์ใหม่ กิจกรรมนันทนาการหลายอย่าง ช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ ให้แก่ผู้เข้าร่วม ทั้งนี้เพราะ ความหลากหลายของกิจกรรม เช่น กิจกรรมท่องเที่ยว ทักษะศึกษา เสริมสร้าง ประสบการณ์ใหม่ในสถานที่ และทรัพยากรท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นทางด้านโบราณวัตถุ ทักษะนิภาพ โบราณสถาน ศิลปประเพณี วัฒนธรรม หรือสิ่งของหายากก็ตาม การเล่นเกม หรือกีฬาพื้นเมือง กีฬาสากล ศิลปหัตถกรรม ดนตรี หรือวรรณกรรม การอ่าน พุด เขียน ตลอดจน นันทนาการนอกเมือง กลางแจ้ง นันทนาการทางสังคม ซึ่งมีความแตกต่างของกิจกรรมมากมาย ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และ พื้นฐานเดิมของบุคคล หรือชุมชน

3. เพิ่มพูนประสบการณ์ กระบวนการทางนันทนาการ ก่อให้เกิดการพัฒนาทางอารมณ์สุข ดังนั้น ทักษะนิภาพ ความซาบซึ้ง ความประทับใจ ความสนใจ ความภาคภูมิใจ มุมหนึ่งหรือเลี้ยวหนึ่งแห่ง ความประทับใจ มุมสงบ สุขใจ อารมณ์สุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน และอารมณ์สุขสงบ จึงเป็น ประสบการณ์ หรือคุณภาพชีวิตของบุคคล หรือชุมชนที่จะพึงหาได้ กิจกรรมหลายอย่างต้องมีการ เตรียมตัว เตรียมความพร้อม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม เสี่ยง ทำทนายความสามารถผู้เข้าร่วม จะต้องมีการ ฝึกซ้อมเสริมสร้างความมั่นใจ ทักษะที่เสริมสร้างประสบการณ์ หรือกิจกรรมบางอย่างเคยเข้าร่วมมาแล้ว แต่ผู้เข้าร่วมอยากสร้างความประทับใจ หรือความทรงจำเดิม เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม นันทนาการให้คุณค่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล และชุมชน ฝึกให้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วยความสนใจ และสมัครใจ กิจกรรมอาสาสมัครให้คุณค่าการมีส่วนร่วมอาสาพัฒนา เกี่ยวข้องกับชุมชนอื่นให้กิจกรรมมนุษยสัมพันธ์ และกลุ่มสัมพันธ์ สอนให้ผู้เข้าร่วม ทำงานเป็นทีม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม รู้จักหน้าที่ สิทธิ ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ในฐานะองค์กรของสังคม เช่นเดียวกับกิจกรรมกีฬา การอยู่ค่ายพักแรม เป็นต้น

5. ส่งเสริมการแสดงผลออกแห่งตน กิจกรรมนันทนาการหลายประเภท เช่น ศิลปหัตถกรรม กีฬา ประเภทต่างๆ ดนตรี ละคร การเล่นเกม ประเพณี เป็นการส่งเสริมให้บุคคลได้แสดงผลในด้านความนึกคิดสร้างสรรค์ การระบายอารมณ์ การเลียนแบบสถานการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ ทำให้สามารถเรียนรู้ และรู้จักตนเองมากขึ้น สร้างความมั่นใจ ความเข้าใจ และการควบคุมตนเอง การรู้จักเลือกกิจกรรม หรือพฤติกรรมในการแสดงผลออก เป็นการส่งเสริมสุขภาพ และบุคลิกภาพให้แก่ตนเอง

6. ส่งเสริมคุณภาพชีวิต กระบวนการนันทนาการ ช่วยส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และสังคม กิจกรรมนันทนาการช่วยพัฒนาอารมณ์ ความสุข ความสามารถของบุคคล สุขภาพ และสมรรถภาพ ส่งเสริมสุขภาพจิต ความสมดุลของกาย และจิต ความสมดุลในการแบ่งเวลาทำงาน นันทนาการเป็นการลดความเครียด ความวิตกกังวล ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคม ส่งเสริมการแสดงผลออก เพิ่มพูนประสบการณ์ สิ่งเหล่านี้ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคม ทุกระดับวัย ทุกเพศ นอกจากนี้ นันทนาการ ยังพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มประชากรทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นชุมชนยากจนแออัด ชุมชนมั่งมี ประชากรพิเศษ คนพิการ หรือกลุ่มด้อยโอกาสก็ตาม

7. ส่งเสริมความเป็นมนุษยชาติ กิจกรรมนันทนาการช่วยส่งเสริมพฤติกรรม และพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคล ทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจของทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ความสนใจ และความต้องการของบุคคล กิจกรรมนันทนาการช่วยสร้างความเข้าใจอันดีในหมู่เพื่อนมนุษย์ เข้าใจสภาพแวดล้อม เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ช่วยสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชนชาติต่อไป ให้คุณค่าทางสังคม การอยู่ร่วมกัน การร่วมมือกันอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข นันทนาการนานาชาติ เช่น มหกรรมกีฬา ศิลปวัฒนธรรมนานาชาติ ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดี และมิตรภาพของมนุษย์ในสังคมที่มีการปกครองในระบบที่ต่างกัน

8. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี กิจกรรมนันทนาการ เป็นการให้การศึกษาแก่เยาวชนในด้าน การช่วยเหลือตนเอง สิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และการปรับตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือสังคมที่ดี เป็นการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตัวอย่างเช่น กิจกรรมกีฬา การอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมอาสาพัฒนา กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมศิลปะ ดนตรี หัตถกรรม และการละเล่นต่างๆ ช่วยส่งเสริม คุณค่าลักษณะนิสัย ความเป็นพลเมืองดี ความไม่เห็นแก่ตัว และรู้จักช่วยเหลือส่วนรวมเป็นสำคัญ จึงช่วยให้สังคมอบอุ่น และเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต

จะเห็นได้ว่าเป้าหมายของนันทนาการ จะเป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นความก้าวหน้าของการพัฒนาตนเอง และสังคมในด้านต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ดังกล่าวแล้วข้างต้น

5. ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการ

ประโยชน์ และคุณค่าของนันทนาการเป็นความประสงค์ต้องการอย่างล้าเลิศในเบื้องต้น ก่อนตัดสินใจเลือกเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของแต่ละบุคคล อาจเหมือนหรือไม่เหมือนกันก็ได้ เป็นความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นทางจิตใจ และร่างกาย ดังนั้นการแสวงหาคุณค่า และประโยชน์จากกิจกรรมนันทนาการ จึงเป็นประเด็นสำคัญ ต่อการตัดสินใจ ดังที่สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 32) สรุปว่า เมื่อบุคคลและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการแล้ว จะมุ่งหวังผล ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้บุคคล และชุมชนได้รับความสุข สนุกสนาน มีความสุขในชีวิต และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2. ช่วยให้ผู้บุคคล และชุมชนพัฒนาสุขภาพจิต และสมรรถภาพกายที่ดี เกิดความสมดุลของชีวิต

3. ช่วยป้องกันปัญหาอาชญากรรม และพฤติกรรมเบี่ยงเบน ในทางไม่พึงประสงค์ของเยาวชน และเด็ก การพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก และเยาวชน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ และเป็นกำลังคนที่มีประสิทธิภาพในอนาคต กิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ ช่วยให้เด็กและเยาวชนเลือกได้ตามความสนใจ และได้ใช้เวลาว่างในการพัฒนาลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้

4. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี การที่ชุมชนได้มีโอกาสใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการ จะได้เรียนรู้เรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบ คุณค่าทางสังคมเสรีประชาธิปไตย ลดความเห็นแก่ตัว สร้างคุณค่า จริยธรรม ความมีน้ำใจ การให้บริการ รู้จักอาสาสมัครช่วยเหลือสังคม ถือว่าเป็นกิจกรรมของความเป็นพลเมืองดีของประชาชาติ

5. ส่งเสริมการพัฒนาอารมณ์สุข กิจกรรมนันทนาการ ช่วยพัฒนาอารมณ์สุขรวมทั้งความสุข สนุกสนาน และความสุขสงบ ลดความเครียด ความวิตกกังวล ทำให้อารมณ์แจ่มใส และช่วยให้รู้จักการพัฒนากาย ควบคุมอารมณ์ และบุคลิกภาพที่ดีอีกด้วย

6. เข้าใจ และเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของชาติ เช่น การเล่นพื้นเมือง วิถีชีวิต ประเพณี ทำให้เข้าใจประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นพื้นบ้าน ตลอดจนแหล่งนันทนาการ ประเภทอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ช่วยส่งเสริมศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ ส่งเสริมการเรียนรู้ทัศนคติ และความซาบซึ้ง อันจักก่อให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติต่อไป

7. ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง และนอกเมือง ได้แก่ กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ใต้เขาเป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ ช่วยสอนผู้ที่เข้าร่วม ได้รู้จักคุณค่าของธรรมชาติ ซาบซึ้ง และสามารถดูแลอนุรักษ์ธรรมชาติอันจักเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และประชาชาติของโลก

8. ส่งเสริมในเรื่องการบำบัดรักษา กิจกรรมนันทนาการเพื่อการบำบัดรักษาเป็นกรรมวิธี และกิจกรรมที่จะช่วยรักษาคนป่วย ทั้งทางด้านร่างกาย และสุขภาพจิต เช่น งานอดิเรกประเภทประดิษฐ์

สร้างสรรค์ และช่วยส่งเสริมความหวัง ความคิด และการใช้เวลาว่างแก่คนป่วย ซึ่งกำลังต่อสู้กับความทุกข์ทางกาย และจิตใจ กิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา ช่วยส่งเสริมการพัฒนาการทางร่างกาย กิจกรรมนันทนาการทางสังคมช่วยสร้างขวัญกำลังใจของคนป่วย

9. ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ และการทำงานเป็นทีม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ช่วยให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และละลายพฤติกรรมของกลุ่ม สร้างเสริมคุณค่าทางสังคม ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

10. ส่งเสริม และบำรุงขวัญ ทหาร และตำรวจปฏิบัติหน้าที่ตามชายแดน กิจกรรมนันทนาการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมขวัญ กำลังใจของทหาร ตำรวจชายแดน เป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญยิ่งในการตอบแทนให้กำลังใจในกิจกรรมเวลาว่างแก่กองทหาร และตำรวจชายแดน

บัตเลอร์(Butler. 1959 : 35) ได้กล่าวถึงคุณค่าทางนันทนาการที่มีต่อมนุษย์ พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. นันทนาการ เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์
2. นันทนาการ คือ ทางออกที่ดีของการแสดงออก และการพัฒนาตนเอง
3. การเล่น หรือนันทนาการ ช่วยให้เกิดความเจริญเติบโต และมีประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิต เมื่อเจริญวัยขึ้น
4. ช่วยให้เกิด มีความกระตือรือร้นในชีวิต และกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้ได้มาซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในภายหลัง

5. สำหรับผู้ใหญ่ นันทนาการ เป็นการแสดงออกในกิจกรรมต่างๆ เป็นการคบหาสมาคมซึ่งกันและกัน

6. นันทนาการ เป็นวิธีการหาความสุข ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสมดุลในชีวิตกับการทำงาน การพักผ่อน ความรัก และความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

ไวส์คอปฟ์ (Weiskopf. 1975 : 245) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนันทนาการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการในด้านต่างๆ ต่อผู้เข้าร่วมดังนี้

1. นันทนาการกับผลทางด้านจิตวิทยา เป็นที่ยอมรับกันว่า กิจกรรมนันทนาการ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะป้องกันบุคคลที่ป่วยทางด้านจิตใจ และยังใช้ในการฟื้นฟูจิตใจให้กลับคืนสภาพเดิมได้เร็ว นอกจากนี้ นันทนาการ ยังช่วยลดความคับข้องใจ หรือความวิตกกังวล

2. นันทนาการกับผลทางร่างกาย กิจกรรมนันทนาการประเภทเกม และกีฬา จะช่วยส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย ให้แก่ผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี ทำให้ร่างกายได้รับการพัฒนาทุกส่วน ส่งเสริมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของระบบในร่างกาย โดยเฉพาะระบบการไหลเวียนโลหิต ระบบหายใจ ระบบกล้ามเนื้อ และระบบขับถ่ายของเสีย เมื่อร่างกายแข็งแรงก็จะมีผลให้สามารถประกอบกิจประจำวันได้ดียิ่งขึ้น

3. นันทนาการกับผลทางสังคม กิจกรรมนันทนาการ เปิดโอกาสให้บุคคลที่เข้าร่วมการทำงาน และรับผิดชอบร่วมกัน มีการติดต่อประสานงาน เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จึงเป็นการส่งเสริมให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น

ฟอง เกิดแก้ว (2527 : 33-35) ได้กล่าวถึงคุณค่าทางนันทนาการ ในรูปของวัตถุประสงค์ของ นันทนาการ โดยจำแนกได้ดังนี้

1. ด้านพัฒนาสุขภาพ ทำให้ร่างกายสมบูรณ์ พร้อมกับจิตใจไปด้วยกัน กล่าวคือ มีความแข็งแรง มีความอดทน มีความเร็ว มีพลังกำลัง มีประสานสัมพันธ์ของการทำงานของประสาท และกล้ามเนื้ออย่างสอดคล้อง รวมทั้งการทำงานของระบบร่างกายเป็นไปอย่างราบรื่น ตามสมควร โดยแต่ละบุคคลสามารถมองเห็นพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

2. ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ มีกิริยาอาการ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงน้ำใจไมตรี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รู้ และเข้าใจตนเอง เพื่อน ญาติพี่น้อง ผู้ร่วมงานอย่างถ่องแท้ และสามารถปรับตนเองให้เข้ากับเพื่อนๆ ได้ในทุกโอกาส อีกทั้งเข้าใจสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยที่สามารถเรียนรู้สังคม เข้าใจสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี เป็นพฤติกรรมทางจิตใจ และอารมณ์ อันประกอบไปด้วย การแสดงออกถึงคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ เคารพกติกา ซึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคม มีน้ำใจเสียสละ เชื้อเพื่อช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลก โดยเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ อย่างปราศจากความขัดแย้ง ไม่ว่าเชื้อชาติ ศาสนา ผิวพรรณ สถานะภาพแม้แต่น้อย

4. ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพด้วยร่างกาย และจิตใจควบคู่กันไป เป็นต้นว่า ช่วยให้บุคคลเจริญเติบโตอย่างมีสมดุล ตามวิถีทางธรรมชาติมากกว่าการใช้สิ่งอื่นมาทดแทน กิจกรรมนันทนาการช่วยเสริมสร้างความคิด ไม่ใช่แต่เฉพาะของคุณค่าทางวัตถุเท่านั้น แต่เพื่อความสนุกสนาน ความพึงพอใจ และความสุขที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ เป็นสำคัญ

6. ความหมายของการเล่น

การเล่นเป็นการเรียนรู้ และเป็นงานสำหรับเด็ก (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 64 ; อ้างอิงจาก Frank. 1971) วราภรณ์ รักวิชัย (2527 : 91) ได้กล่าวถึงการเล่นว่า การเล่นเป็นขบวนการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ การค้นคว้า สำรวจ และทดลองสิ่งต่างๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง และช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1965 : 321) กล่าวว่า การเล่นเป็นการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น และมักเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยไม่ถูกบังคับ

เพียเจต์ (เยาวพา เตชะคุปต์. 2528 : 12 ; อ้างอิงจาก Piaget. n.d.) กล่าวว่าการเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทาง สติปัญญา เด็กสามารถรับรู้สิ่งต่างๆ เข้ามาในสมองได้จากการเล่น นอกจากนี้ ราซี ทองสวัสดิ์ (2529 : 361) ให้ความหมายของการเล่นไว้ว่า เป็นเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานของผู้ใหญ่ แต่ต่างกันตรงที่ผู้ใหญ่ทำงานเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ แต่เด็กมีการเล่นที่จะจบลงด้วยความพอใจตามธรรมชาติ มิได้มุ่งหวังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเลขา ปิยะอัจฉริยะ (2523 : 43) ได้ให้ความหมายของการเล่นว่า การเล่นคือ วิธีการทางหนึ่ง ที่เด็กจะช่วยตัวเองให้มีความสามารถในการปรับตัว เปลี่ยนแปลงความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองเพื่อเรียนรู้ และรับรู้สิ่งแวดล้อม โดยไม่มีใครสอน และพนมศักดิ์ สวัสดิ์พงษ์ (2540 : 12) กล่าวว่า การเล่นเป็นการพัฒนาสติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี สามารถจัดระบบของความคิดในสมองได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย อันเป็นผลส่งถึงพฤติกรรมของจิตสำนึกส่วนหนึ่ง อีกทั้งแสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ เสริมสร้างอารมณ์สุข ได้อย่างดียิ่ง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การเล่นนอกจากจะเป็นกระบวนการพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจแล้ว ยังเป็นการเรียนรู้ การค้นคว้าทดลองเพื่อสร้างประสบการณ์ เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม สิ่งแวดล้อม และยังส่งเสริมการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอีกด้วย

7. ความสำคัญของการเล่น

การเล่นเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจ และมีความสำคัญยิ่ง ธรรมชาติของเด็กมักจะชอบเล่น ดังนั้นการเล่นนอกจากจะสนองความต้องการทางจิตใจแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก ขณะที่เด็กเล่นจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความกระฉับกระเฉง ได้เรียนรู้ในหลายสิ่งหลายอย่าง การที่เด็กมีโอกาสเล่นอย่างสร้างสรรค์ จะช่วยให้มีการกระตุ้นพัฒนาการ และการให้เหตุผลของเด็กพร้อมๆ กัน (พิกุล ประเสริฐศรี. 2527 : 41) นอกจากนี้ เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2523 : 44-47) ได้กล่าวว่า การเล่นเป็นการตอบสนองความกระตือรือร้นใคร่รู้ของตนเอง โดยไม่มีใครสอน การเล่นทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอิสระ สนุกสนานเพลิดเพลิน และพร้อมที่จะทำกิจกรรมซ้ำ เมื่อเกิดความพึงพอใจและสนใจ โดยไม่ต้องมีสิ่งอื่นมากระตุ้นไม่ว่าจะเป็นการให้รางวัลหรือลงโทษ ทั้งยังอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เกิดการค้นพบใหม่ๆ อยู่เสมอ การเล่นมีบทบาท และอิทธิพลอย่างมากมาต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็ก ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิธีการ หรือทางที่จะช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัว และเปลี่ยนแปลงความจริง เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงรอบๆ ตัว

เพียเจต์ (เยาวยา เดชะคุปต์. 2528 : 12 ; อ้างอิงจาก Piaget. n.d) กล่าวไว้ว่า การเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสมองได้จากการเล่น ซึ่งเพียเจต์ได้แบ่งการเล่นไว้ 3 ประการ คือ

1. บทบาทของการเล่น คือการระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

ฮาร์คลี แฟรงค์ และโกลเดนสัน (เยาวยา เดชะคุปต์. 2528 : 11 – 12 ; อ้างอิงจาก Harley, Frank and Goldenson.n.d.) ได้ศึกษาการเล่นและได้สรุปว่า การเล่นควรมีบทบาทสำคัญ 8 ประการ คือ

1. เป็นการเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่
2. เป็นการแสดงบทบาทในชีวิตจริงออกมาโดยวิธีการที่เข้มข้น
3. เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ และประสบการณ์
4. เป็นการแสดงออกถึงความต้องการ
5. เป็นการลดความต้องการที่ไม่เหมาะสม
6. เป็นการแสดงออกของบทบาทที่ไม่เหมาะสม
7. เป็นกระจกเงาของพัฒนาการ
8. เป็นการแก้ปัญหา และทดลองหาวิธีการแก้ปัญหา

เยาวยา เดชะคุปต์ (2528 : 10) เชื่อว่า ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก ด้วยการให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้กิจกรรมการเล่นเป็นเครื่องมือ และความเชื่ออันนี้ได้รับการยอมรับตลอดมา ซึ่งตามธรรมชาติของเด็กแล้วมักชอบที่จะเล่น การเล่นนอกจากจะสนองต่อความต้องการทางจิตใจแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็กอีกด้วย

ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร (2526 : 58 – 59) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเล่นว่า เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริม และชักชวนให้เด็กเล่นเพราะ การเล่นมีคุณค่าดังนี้

1. การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็ก ๆ เล่นสำรวจค้นหา ทดลองสิ่งใหม่ๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รู้จักสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมที่เด็กเล่น
2. การเล่นช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับตนเองในเด็ก การประสบความสำเร็จ ค่อยๆ สร้างความมั่นใจในตนเอง
3. การเล่นช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็ก การที่เด็กมีโอกาสนับกับเพื่อน เด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่กับเพื่อน
4. การเล่นช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และทำให้เด็กระบายอารมณ์ออกมา

5. การเล่นช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย
6. การเล่นช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษา

จักรสิน พิเศษสาร (2521 : 23 – 24) กล่าวว่า เราควรฝึกเด็กให้รู้จักการสังเกตค้นคว้าหาความจริงจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และส่งเสริมการจัดประสบการณ์ โดยให้เด็กลงมือปฏิบัติเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และมีความเชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อสภาพการเรียนรู้ การสอน และประสบการณ์เป็นประสบการณ์ตรง ควรให้เด็กมีอิสระในการคิด ในการจัดประสบการณ์ดังกล่าว ควรให้ทั้งการลงมือกระทำกับวัตถุ และกระทำกับกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้การทำงานกับเพื่อนหรือผู้อื่น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การเล่นยังช่วยกระตุ้นการใช้สมอง ซึ่งจะทำให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาที่พบในขณะเล่น สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเด็กในอนาคต

เบญจา แสงมะลิ (2524 : 4) ได้กล่าวถึงการเล่นว่ามีความสำคัญต่อเด็ก ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการสังเกต และมีไหวพริบ
2. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางกาย
3. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ และสังคม
4. ช่วยให้เด็กสนใจสิ่งรอบๆ ตัว
5. ช่วยให้เด็กพร้อมที่จะเรียนหนังสือต่อไป
6. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. ช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
8. ช่วยฝึกการแก้ปัญหา และลองใช้วิธีการแก้ปัญหา

เกษลดา มานะจุติ (2529 : 2 – 3) กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นของเด็กว่าช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ โดยผ่านขบวนการค้นคว้าสำรวจ ทดลองใช้กล้ามเนื้อประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา จมูก มือ หู ปาก ให้ประสานกัน จนก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งไม่มีวิธีการอันใดจะสอนได้ดีเท่า

2. ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมหาปัญญาจากการเล่น เด็กจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มแปลกๆ ใหม่ๆ รู้จักใช้สติปัญญามาประยุกต์ เพื่อสร้างผลงานทางการเล่นที่ไม่ซ้ำซากเช่นเดิม หรือเลียนแบบจากตัวอย่างที่เคยเห็นอย่างเดียว

3. ช่วยให้เกิดทักษะทางสังคมอันเป็นพื้นฐานที่จะช่วยปลูกฝังให้เด็กมีความเป็นผู้นำ ผู้ตาม รู้จักสับเปลี่ยน รอคอย รอบคอบ วางแผน เสียสละ ให้อภัย และปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีน้ำใจต่อกันและกัน

4. ช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ช่วยลดความตึงเครียดหรือความสับสนทางอารมณ์ ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพขัดแย้งของสิ่งแวดล้อม ในระหว่างที่เด็กเล่น อารมณ์ซุ่มซ่าม ความคับข้องใจ อารมณ์โกรธ ความเสียใจ ความผิดหวังจะได้รับการระบายเป็นการช่วยปรับอารมณ์ของเด็กให้กลับสู่ภาวะปกติได้

5. ช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ขึ้น จากการเล่นนี้เด็กจะได้เคลื่อนไหวแขนขา และอวัยวะทุกส่วนในร่างกาย ทำให้สามารถทำงานประสานสัมพันธ์กันได้ดีขึ้น มีทักษะ มีความแคล่วคล่องว่องไว และแข็งแรงมากขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเล่นมีความสำคัญ และจำเป็นต่อเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง การเล่นนอกจากจะทำให้เด็กได้มีอิสระ มีโอกาสแสดงออกในสิ่งที่เด็กต้องการแล้ว การเล่นยังเป็นเครื่องมือในการจัดประสบการณ์และกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยความพอใจอยากทดลอง ค้นคว้า เกิดทักษะในกระบวนการ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การเล่นยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ เข้าใจธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กอีกด้วย

อาจสรุปได้ว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจ และมีความสำคัญยิ่ง ธรรมชาติของเด็กมักจะชอบเล่น เพราะการเล่นเป็นการตอบสนองความกระตือรือร้น เด็กจะรู้สึกอิสระสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งจะทำกิจกรรมซ้ำแล้วซ้ำเล่าด้วยความพอใจ การเล่นมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ทั้งนี้เพราะ การเล่นเป็นวิธีการ หรือทางที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับความจริงรอบๆ ตัว นอกจากนี้การเล่นยังช่วยพัฒนา ส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกต มีไหวพริบ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ฝึกการแก้ปัญหา อันจะเป็นการปลูกฝังทำให้เกิดทักษะในการคิด ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จะทำให้เด็กคิดเป็นในที่สุด

8. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจต์ (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 21 – 22 ; อ้างอิงจาก Piaget. 1962 : 135) กล่าวถึงการเล่นว่า เป็นกระบวนการพัฒนาการทางสติปัญญา โดยแบ่งขั้นพัฒนาการการเล่นออกเป็น ขั้นการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัสรู้สึกกลไกเคลื่อนไหวต่างๆ (Sensorimotor Stage) ในขั้นนี้เด็กยังไม่สามารถแยกตัวออกจากสิ่งแวดล้อมได้ ฉะนั้นการเล่นของเด็กในระยะแรกเกิดถึง 2 ขวบ จึงมุ่งที่การนำตัวออกไปประสพกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้สมรรถภาพร่างกายเข้าร่วมด้วย ขั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Representational Stage) อยู่ในวัย 2 – 4 ปี ในวัยนี้ สติปัญญาของเด็กพัฒนาขึ้น มีความอยากรู้อยากเห็น และมีความต้องการใช้ความสามารถที่มีเพิ่มขึ้น เป็นไปในแนวที่เริ่มรู้จักใช้ความคิด มโนภาพ และจินตนาการให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่นของตน ระยะนี้จึงเป็นระยะที่ความคิดในด้านสัญลักษณ์ของเด็กจะก่อรูป และพัฒนาขึ้น ขั้นการเล่นที่สื่อความคิด

ความเข้าใจ (Reflective Stage) เด็กอายุประมาณ 4 – 7 ปี ในระยะนี้เด็กจะมีความคิดรวบยอดมากขึ้น และสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เด็กสามารถรับรู้การจัดหมวดหมู่หรือประเภทวัตถุ และเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ตลอดจนมีพัฒนาการทางภาษาดีพอที่จะสื่อสารกับคนอื่นได้ การเล่นส่วนใหญ่ในระยะนี้จึงเป็นการเล่นที่มีกฎเกณฑ์และขั้นตอน

ปัจจุบันมีผู้กำหนดทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นไว้หลายทฤษฎี สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่มคือ

1. ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Classical Theories of Play) ได้แก่

- ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้พัฒนาขึ้นโดย คาร์ลกรอส (Carl Gross) โดยนำแนวคิดมาจากอริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งมีความเชื่อว่า อินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอันได้แก่ การทำงาน หรือเพื่อประกอบกิจกรรม เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ได้แก่ การเล่น แต่การเล่นจะเกิดขึ้นได้เมื่ออินทรีย์มีพลังงานเหลือใช้จากการประกอบงานแล้ว
- ทฤษฎีผ่อนคลาย (Relaxation Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยแนวคิดที่ว่าการเล่นเป็นการสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์
- ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practive Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า คนมักจะเล่น เพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคต

2. ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play) ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ให้ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติการเล่นของเด็ก ฟรอยด์ (Freud) ได้กล่าวถึงการเล่นว่า เกิดจากความต้องการ และความพึงพอใจ เป็นความต้องการที่จะสนองความพอใจของตน แต่วอลเดอร์ (Walden) มีความเห็นว่า การเล่นเป็นการสนองประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจ ส่วนอีริกสัน (Erikson) ได้อธิบายการเล่นของเด็กว่า เป็นไปตามขั้นตอนของการพัฒนาการ โดยแบ่งการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 1. การเล่นเกี่ยวกับตัวเองเริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิด โดยที่มีศูนย์กลางการเล่นอยู่ที่ตัวเด็กเอง

ชั้นที่ 2. การเล่นในโลกของเด็กเอง คือ เด็กจะเล่นกับของเล่น และวัตถุต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก

ชั้นที่ 3. การเล่นในสังคม การเล่นนี้จะเริ่มมีเมื่อเด็กมีอายุระดับที่จะเข้าสถานศึกษาปฐมวัย

เด็กในระยะนี้เริ่มเล่นกับบุคคลอื่น

จากพัฒนาการดังกล่าวจะเห็นว่า เด็กแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมการเล่นแตกต่างกัน ซึ่ง ฮาร์ดเลย์ และคนอื่นๆ ได้ศึกษาค้นคว้ากิจกรรมการเล่นของเด็ก และสรุปพฤติกรรมเอาไว้ 8 ข้อ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2527 : 527 ; อ้างอิงจาก Hartley and Others. n.d.)

1. เล่นเลียนแบบผู้ใหญ่

2. เล่นบทบาทชีวิตจริง

3. สะท้อนความสำคัญ และประสบการณ์
4. แสดงออกถึงความต้องการภายใน
5. ผ่อนคลายความตึงเครียด
6. แสดงบทบาทตรงข้ามกับบทบาทที่ได้พบเห็น
7. สะท้อนการเจริญเติบโต
8. แก้ปัญหา และทดลองหาทางแก้ปัญหา

สมิทธ (เลขา ปิยะจักริยะ. 2524 : 19 ; อ้างอิงจาก Smith. 1972) ได้จำแนกพฤติกรรม การเล่นของเด็กออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การเลียนแบบ (Imitation) การเลียนแบบ เป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นเห็น และทราบถึง การรับรู้สิ่งแวดล้อมต่างๆ ของเด็ก การเล่นเลียนแบบช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบๆ ตัว โดยรับรู้ ผ่านประสาทสัมผัส แต่ยังไม้อาจจะเข้าใจ หรือรับรู้ความหมายได้ในทันที โดยการเลียนแบบนี้เด็ก มักจะเลียนแบบที่คุ้นเคย และเห็นความสำคัญ สถานการณ์ หรือสิ่งที่เด็กนำมาเล่นแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน

2. การเล่นสำรวจ (Exploration) เป็นคุณสมบัติประจำวัยของเด็กระยะ 3 – 6 ปี พื้นฐานของ การเล่นสำรวจ คือ ความสนใจ สงสัย และกระตือรือร้น ใคร่รู้ในสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก ในการเล่นสำรวจนี้ เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ มากกว่าการสัมผัสจับต้องหรือดูเฉยๆ เด็กอาจจับจ้องของเล่นไปมา ลองดู หรือพยายามฟังว่าเสียงมาจากส่วนไหนของเครื่องเล่น การค้นหาที่มาของเสียงด้วยการถอดออกดู การเล่นสำรวจนี้จะนำไปสู่พฤติกรรมการค้นพบ และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้ และมีประสบการณ์มาก่อน

3. การเล่นทดสอบ (Testing) เด็กจะอาศัยความรู้ใหม่ที่ได้จากการสำรวจ และความรู้จาก ประสบการณ์ที่คุ้นเคยเป็นพื้นฐานนำสิ่งที่เด็กได้สำรวจ ศึกษาแล้วมาเล่น เพื่อทดสอบว่าคุณสมบัติของ เครื่องเล่น และวิธีการเล่นที่วางไว้จะเป็นไปตามที่เขาคิดหรือไม่ อย่างไร เด็กรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีความสนใจ และพยายามทำให้สำเร็จ คุณค่าของการเล่นทดสอบที่เห็นได้ชัดคือ ส่งเสริมพัฒนาการ ด้านการรู้คิดอย่างมีเหตุผล เหตุ และผลจะได้จากการสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดจากการทดสอบ การเล่น ทดสอบนี้ ช่วยให้ผู้เล่นมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และเป็นการช่วยตนเองอีกด้วย

4. การเล่นสร้าง (Construction) เป็นการเล่นที่ผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับ สิ่งแวดล้อมในลักษณะต่างๆ โดยเด็กจะนำเอาประสบการณ์ของตนมารวมกัน การเล่นชนิดนี้จะสะท้อน ให้เห็นถึงความสามารถของเด็ก ในการรวบรวมอารมณ์ความคิด และเหตุผลให้สัมพันธ์กันขึ้นใหม่

จากการศึกษาทฤษฎี และพฤติกรรมการเล่นของเด็ก สรุปได้ว่า เด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึง 6 ปี การเล่นของเด็กเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การเล่นเป็นการสนองความต้องการความพึงพอใจ

ของเด็ก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ อีกทั้งยังพัฒนาสติปัญญาของเด็กโดยตรง เด็กจะใช้เวลาเรียนรู้ที่ค้นพบนั้นมาปรับใช้ในการคิดแก้ปัญหา การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นนั้นควรจัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ และกิจกรรมต่างๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วย

8.1 ความสำคัญของการเล่นกิจกรรมศิลปะ

กิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมที่จะสร้างสรรค์สุนทรีย์ทางจิตใจ หรือพัฒนา ให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม สามารถพัฒนาพฤติกรรม บุคลิกภาพ ให้ดูสง่างาม เสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ได้มาก ดังที่ ประเทิน มหาจันทร์ (2506 : 21) กล่าวว่า การสอนศิลปะสำหรับเด็กนั้น มุ่งให้เด็กเป็นคนดีพร้อมทุกด้าน ส่งเสริมให้เด็กเจริญงอกงามขึ้นตามความมุ่งหมายของการศึกษา ที่สำคัญคือให้มีความงอกงามในทางสร้างสรรค์ พึงตระหนักอยู่เสมอว่า ศิลปะสำหรับเด็กนั้นเป็นงานของเด็ก ดังนั้นจึงต้องจัดขึ้นตามความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์ของสิ่งที่ครู หรือผู้ให้ความรู้จะต้องช่วยเหลือก็คือ ผู้ให้ความรู้ หรือครู ต้องช่วยให้เด็กเกิดความสนใจอยู่เสมอในการทำกิจกรรมศิลปะ ส่งเสริมความเป็นอิสระซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความสุข มีความพอใจเกิดความนับถือตนเอง และผู้อื่น

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2515 : บทนำ) ได้กล่าวว่า กิจกรรมนันทนาการด้านศิลปศึกษานอกจากจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาจิตใจ ปลูกฝังความรักชาติ รักวัฒนธรรม และรสนิยมด้านสุนทรียศาสตร์ได้อีกด้วย

เลิศ อานันท์นะ (2519 : 44) ได้สรุปการสอนนันทนาการด้านศิลปศึกษาแบบสร้างสรรค์ว่าการสอนนันทนาการด้านศิลปศึกษา ตามแนวความคิดใหม่ที่ส่งเสริมการแสดงออกทางความคิดริเริ่ม และความคิดจินตนาการ เพื่อพัฒนาทางสมอง ร่างกาย สังคม และส่งเสริมความเจริญเติบโตทางอารมณ์ จิตใจ การสอนให้บรรลุถึงความมุ่งหมายของศิลปศึกษา ครูจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีการแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) ด้วยการทดสอบค้นคว้ากับวัสดุนานาชนิดอย่างกว้างขวาง ที่สุดโดยไม่มีการใช้อำนาจบีบบังคับขู่เข็ญใดๆทั้งสิ้น มิฉะนั้นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ย่อมจะไม่เกิดขึ้น

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525 : 34) ได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า กิจกรรมนันทนาการด้านศิลปศึกษาเป็นวิชาที่จำเป็นต้องจัดไว้ในหลักสูตร เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญหลายประการ และการเรียนรู้เหล่านั้นจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้น เป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และเจริญก้าวหน้า

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 63- 68) ได้อธิบายว่า ศิลปะเป็นกิจกรรมนันทนาการอย่างหนึ่ง ช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านอื่นๆ ดังนี้

1. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมในการทำงาน เด็กจะเกิดความคล่องตัวในการคิด และการแสดงออก ความชำนาญในการสร้างสรรค์ หรือสมรรถภาพในการแสดงออกนี้ เป็นสิ่งที่ท้าทายให้เด็กเกิดความกระหายในการทำงานศิลปะต่อไปอีก

2. ศิลปะเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ การเรียนโดยได้ลงมือปฏิบัติ ทำให้เกิดความเคยชินซึ่งจะกลายเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ทำให้เด็กรักการทำงาน และขยันหมั่นเพียร

3. ศิลปะพัฒนาพลังของการแสดงออกทางด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิด จินตนาการและการสร้างสรรค์

4. ศิลปะพัฒนาช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสำเร็จของการทำงานศิลปะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เมื่อบุคคลได้พบความสำเร็จอยู่เสมอ จะทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจในการทำงานของตน

5. ศิลปะพัฒนาทำให้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การสร้างสรรค์จึงเป็นการลองผิดลองถูก และแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาจนกว่างานจะเสร็จ

6. ศิลปะพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ที่เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรึกษาหารือ และหาข้อสรุปร่วมกัน

สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ (2528 : 102) กล่าวว่า วิชาศิลปะเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ สามารถแสดงออกได้เต็มที่กว่าวิชาอื่นใด

ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์ (2528 : 16) กล่าวว่า ศิลปศึกษาเป็นเรื่องของจิตใจซึ่งมีความสัมพันธ์กับชีวิตของคนเราอย่างแยกกันไม่ออก สามารถที่จะสร้างเสริมให้คนเกิดความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ช่วยให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ขึ้น ช่วยให้แสดงความรู้สึกนึกคิด และความสนใจต่างๆ ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจในตนเอง

พรมารินทร์ สุทธจิตตะ (2529 : 24) กล่าวว่า กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีคือ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยให้กล้ามเนื้อ และตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ และส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ การรู้จักทำงานด้วยตนเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งความคิด และการกระทำ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ และยังสามารถนำไปสู่การเรียนรู้ เขียน อ่านต่อไป

รีด (Read. 1958 : 11) กล่าวว่า ศิลปศึกษาที่จะส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโตขึ้น เด็กต้องมีความสามารถ และมีความพร้อมในการแสดงความคิด และอารมณ์อิสระ ไม่เช่นนั้นการทำงานศิลปะก็จะมีคุณค่า และไม่ส่งเสริมให้เด็กเจริญขึ้นแต่อย่างใด

ปีเตอร์สัน (Peterson. 1958 : 44 – 45) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการที่จะแสดงออกทั้งด้านความคิด และความรู้สึกต่างๆ ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งในการแสดงออกของเด็ก ซึ่งเด็กต้องการโอกาสที่จะ

ได้แสดงออก อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก และความเข้าใจ รวมทั้งบุคลิกภาพ และความเป็นอิสระของเด็กออกมาได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์ และจินตนาการของเด็กแต่ละคนนั่นเอง

แทนสเลย์ (Tansley. 1960 : 167 –172) ได้กล่าวถึง งานสร้างสรรค์ในโรงเรียนเป็นรูปแบบที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่สมบูรณ์ ในการพัฒนาความเจริญงอกงามทุกๆด้าน เช่น พัฒนาการทางอารมณ์ สติปัญญา ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ลูก้า (Luca. 1968 : 44 –45) ได้สรุปว่า ศิลปะไม่เพียงแต่เป็นแบบฝึกหัดทางความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น ในหลักสูตรที่สมบูรณ์จะต้องมีวิชาศิลปะเป็นส่วนประกอบอยู่ด้วย เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่ถูกต้องมีคุณค่าในตัวเอง มีความสัมพันธ์กับทุกวิชา จึงเปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางวิชาของหลักสูตร

ดังนั้น ศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะ นอกจากจะส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด จินตนาการอย่างอิสระแล้ว ยังช่วยให้เด็กได้พัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขอีกด้วย

8.2 สิ่ง que เด็กได้รับจากการแสดงออกทางศิลปะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 255-227) ได้กล่าวถึง สิ่ง que เด็กได้รับจากการแสดงออกทางศิลปะ คือ

1. ศิลปะส่งเสริมประสิทธิภาพทางการรับรู้ การมองดู และการเห็นของคนเราที่มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว ย่อมมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิด บ่อยครั้งที่เรามองดูไปเบื้องหน้า แต่ภาวะจิตใจมิได้พุ่งตรงไปสู่สิ่งนั้น ก็อาจจะไม่เกิดการมองเห็น หรือภาพที่ได้รับก็อาจจะเป็นภาพที่เลื่อนลงไป นอกจากนั้น แต่ละคน que มองเห็นสิ่งต่างๆ รอบตัวยังมีข้อแตกต่างทางการเห็นภาพ แตกต่างกันทางการรับรู้ และแตกต่างกันทางด้านความรู้สึกนึกคิดอีกด้วย ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดูของแต่ละคน ทั้งในแง่การจดจำ ประสบการณ์ และการวิเคราะห์การมองเห็นนั้น

2. ศิลปะส่งเสริมประสิทธิภาพทางการคิด สำหรับศิลปะของเด็กแล้วเราเชื่ออย่างหนึ่งว่า กิจกรรมต่างๆ จะช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพทางการคิดได้ ในขณะที่เด็กสร้างสรรค์ศิลปะนั้น เขาจะจัดระบบความคิดอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ในอันที่จะควบคุมการแสดงออกให้เป็นไปอย่างที่เขาคิดคำนึง เด็กส่วนใหญ่เมื่อเขาเขียนภาพสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เขาจะสร้างสรรค์สัญลักษณ์โดยแปลความรูปทรงออกมาหลากหลายชนิด และเกือบจะไม่ซ้ำกันในแต่ละครั้ง จากข้อสังเกตนี้เราจะพบว่า เด็กมีมุมมองความคิดหลายต่อหลายมุมสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภาพเขียนหรืองานศิลปะของเด็กจึงเปลี่ยนไปตามแง่มุมตามความคิดต่างๆ นั้น ซึ่งความคิดทั้งหมดย่อมมีความหมายสำหรับเขา การคิด และการมีความหมายสำหรับเขา จึงเป็นวิถีทางการเรียนรู้ทางหนึ่ง ด้วยประสบการณ์เช่นนี้ย่อมเป็นผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการคิด ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ และเกี่ยวโยงไปถึงสิ่งต่างๆ

3. ศิลปะส่งเสริมประสิทธิภาพทางการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของคนเราจะยังคงมีอยู่ในตัวทุกคน และตลอดไป การที่เด็กเติบโตขึ้นมานั้น เขาควรจะต้องรับรู้ และทำความเข้าใจกับอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลที่อยู่รอบตัวของตนเองเท่านั้น เพื่อที่เด็กจะได้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี

สิ่งที่ทำได้ดีที่สุดสำหรับทางด้านศิลปะก็คือ เปิดโอกาส และสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึก และให้เด็กได้เผชิญความจริงกับอารมณ์ ความรู้สึกรอบด้าน การเผชิญกับอารมณ์ความรู้สึกในแง่ดี ย่อมเสนอออกมาในรูปของผลงานศิลปะ และสำหรับผลงานศิลปะเราจะพบว่า ผลงานของเด็กแต่ละชิ้นได้เสนออารมณ์ความรู้สึกในแง่บวกต่างกัน ทั้งอารมณ์ส่วนตัว ของบุคคลอื่น ของชุมชน และที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ด้วยสีสัน รูปทรง น้ำหนัก บริเวณว่าง พื้นผิว ปริมาตร รวบรวมของสี่หรือพู่กัน

องค์การ อินทรมพรรย และคนอื่นๆ (2526 : 279 – 282) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการให้เด็กมีการแสดงออกอย่างอิสระไว้ว่า การให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระช่วยให้เกิดผลดีในด้านต่างๆดังนี้คือ

1. เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน การทำงานของเด็กอย่างพึงพอใจตามความคิดของตนเอง ช่วยให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน

2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง การให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ โดยไม่กำหนดแบบอย่างตายตัว จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในการทำงานของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลงานของตนเองได้เป็นที่ยอมรับ ในเรื่องของการแสดงออกมากกว่าการเลียนแบบ เด็กจะได้รับการพัฒนาในด้านของการเป็นผู้นำกล้าคิด กล้าทำ แต่ทั้งนั้น ผู้สอนต้องตระหนักถึงขอบเขตของเด็กที่แสดงออกอย่างเหมาะสมด้วย

3. มีความคิดสร้างสรรค์ เด็กที่กล้าแสดงออก จะมีความคิดเป็นตัวของตัวเอง มีความฉับไวในการคิด การกระทำที่ไม่เป็นการลอกเลียนแบบของผู้อื่น

4. ความเป็นผู้มีเหตุผล มีความสามารถในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่ยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นที่ตั้ง มีเหตุผลในการคัดเลือก หรือตัดสินใจสิ่งต่างๆได้อย่างเหมาะสม เช่น การคัดเลือกขีดลำดับของผลงาน เด็กควรยอมรับข้อตกลง หรือหลักเกณฑ์ในการทำงาน ก่อนที่จะพิจารณาตัดสินใจว่า ผลงานชิ้นใดเหมาะสม

5. การเป็นผู้รู้จักสังเกต การสังเกตช่วยทำให้การทำงานของเด็ก มีลำดับขั้นตอน สามารถบรรลุจุดหมายได้อย่างรวดเร็ว ช่วยทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น และเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักทำงานอย่างมีลำดับ

6. ความสามารถในการประยุกต์ใช้ โดยมีความสามารถในการดัดแปลงประสบการณ์ที่ได้พบเห็น มาใช้ในกิจกรรมทางศิลปะได้ เช่น การประดิษฐ์ภาพบ้านของฉัน เป็นต้น

7. ความเป็นผู้กล้าตัดสินใจ ความสามารถในการแสดงออก มีส่วนต่อการเป็นผู้กล้าตัดสินใจ เช่น การฉีกรูปทรงตามความนึกคิดโดยไม่ต้องร่างแบบก่อน ผู้ที่กระทำได้อาจมีความเชื่อมั่นกล้าตัดสินใจ

8. การเป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การแสดงออกอย่างจับใจต้องอาศัยความสามารถในการแก้ปัญหาตามวิธีทางเฉพาะหน้าของเด็กแต่ละคน โดยการเรียนรู้ด้วยวิธีการลองผิดลองถูก และเป็นสิ่งที่เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานของตนเป็นอย่างยิ่ง

8.3 การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ฮิลเดอบรอนด์ (ฮาลินี บุโรดม. 2523 : 19 ; อ้างอิงจาก Halildebrand. 1975 : 226- 229) ได้กล่าวว่า กิจกรรมทางด้านศิลปะมีความสำคัญยิ่งในการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย และได้เสนอแนะในการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะไว้ 10 ข้อ ดังนี้ คือ

1. ให้ความสำคัญในกระบวนการทำงานของเด็ก มากกว่าจะคำนึงถึงผลงานของเด็ก
2. ให้ความสนับสนุนการแสดงออก ทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กวาดลอกเลียนแบบ หรือวาดภาพระบายสีจากสมุดวาดภาพ ซึ่งทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอิสระ ซึ่งทั้งสองแบบนี้มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์
3. แสดงความชื่นชมต่อผลงานความก้าวหน้าของเด็ก
4. วางแผน และเตรียมกิจกรรมต่างๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
5. ควรจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เด็กสามารถหยิบได้ง่าย และสะดวกในการใช้
6. ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า “กำลังทำอะไรอยู่” หรือเดาว่าสิ่งที่เด็กทำคืออะไร
7. ฝึกฝน และแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออก และมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะของเด็กด้วย
8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางด้านศิลปะ มีความสำคัญเหมือนกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและอ่าน
9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น เรื่องสี ขนาด และรูปร่าง แก่เด็ก
10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจ ถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะแก่เด็ก

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 31) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะระดับปฐมวัยว่า การสนับสนุน หรือเสนอกิจกรรมให้เด็กสร้างสรรค์นั้น ครูควรจะต้องมีเป้าหมาย หรือความเชื่อเกี่ยวกับผลงานศิลปะของเด็กไว้อย่างยิ่งว่า

1. เขาจะต้องเป็นผู้ริเริ่ม
2. เขาจะต้องเป็นผู้นำทางความคิด
3. เขาจะต้องเป็นผู้มีจินตนาการกว้างขวาง
4. เขาจะต้องเป็นผู้มีอิสระภาพ

5. เขาจะต้องเป็นผู้กระตือรือร้นในการรับรู้

และวิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 249 – 251) ได้กล่าวถึงเนื้อหา และกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กอายุ 5 – 6 ปี ไว้ดังนี้

1. การปูพื้นฐานให้เด็กมองเห็นความสวยงามทางศิลปะ

1.1 ฝึกสังเกตรูปทรงรอบๆตัว

1.2 ให้เด็กสัมผัสสิ่งต่างๆ ที่มีรูปร่างเหมือนกัน แตกต่างกัน และคล้ายคลึงกัน

1.3 ให้เด็กช่วยกันจัดแจกัน

1.4 ให้เด็กช่วยกันจัดมุมห้องให้สวยงาม

1.5 เด็ก และครูช่วยกันจัดหาสิ่งประดิษฐ์สำเร็จรูปมาแต่งห้อง

1.6 เด็ก และครูช่วยกันสะสมภาพต่างๆ ที่มีรูปร่าง และเส้นที่สวยงามเพื่อใช้ตกแต่งห้อง หรือเพื่อไว้ให้เด็กดูตามใจชอบ

1.7 ให้เด็กได้มีโอกาสไปชมการแสดงภาพเขียน หรือสิ่งประดิษฐ์ของเด็กวัยต่างๆบ้าง ถ้าสามารถทำได้

2. การวาดภาพระบายสี

2.1 ให้เด็กวาดภาพโดยเสรี ด้วยดินสอสี สีเทียน หรือดินสอดำ แล้วให้เล่าเรื่องจากภาพที่เขียน

2.2 ให้ป้ายสีด้วยพู่กันบนกระดาษโดยเสรี แล้วเล่าเรื่องจากภาพที่เขียน

2.3 ให้เด็กใช้สีเทียนระบายลงบนกระดาษ โดยใช้ปลายหรือข้างสีเทียนแล้วให้เล่าเรื่องราวจากภาพ

2.4 ให้เด็กทดลองใช้ข้างของสีเทียนเขียนด้วยวิธีต่างๆ เช่น หมุนเป็นวงกลม ลากเป็นแถวยาว หรือซิกแซก

2.5 ให้ระบายสีตามรูปทรงที่กำหนดให้

2.6 ให้วาดภาพระบายสีตามความคิดคำนึงของเด็ก แล้วให้เด็กบอกความหมายของภาพนั้นๆ

2.7 พาเด็กออกไปศึกษานอกสถานที่ แล้วกลับมาเขียนภาพตามที่พบเห็นและประทับใจ

3. การทดลองเกี่ยวกับสี

3.1 ให้ละเลงสีหลายสีด้วยส่วนต่างๆ ของช่วงแขน

3.2 ให้ละเลงสีหลายๆ สีเป็นภาพโดยอิสระ แล้วให้เด็กบอกความหมายของภาพนั้นๆ

3.3 ให้ละเลงสีหลายๆ สีเป็นภาพตามที่ครูกำหนด

3.4 ให้หยดสีโปสเตอร์ หรือสีฝุ่นลงบนกระดาษเปียก

3.5 ให้เด็กเป่าสีบนกระดาษ

3.6 ให้เด็กทดลองผสมสีหลายๆ สี แล้วสังเกตการผสมของสี

3.7 ให้ใช้สีย้อมผ้า สีต่างทับทิม โรยบนกระดาษเปียก

3.8 ให้ใช้ลูกแก้วกลิ้งสีโปสเตอร์ที่หยดบนกระดาษที่อยู่ในถาด เอียงถาดไปมาให้

ลูกแก้วกลิ้งผ่านสี และผ่านแผ่นกระดาษ

4. การพิมพ์

4.1 ให้เด็กพิมพ์ภาพ ด้วยส่วนต่างๆ ของช่วงแขน

4.2 ให้เด็กพิมพ์ภาพ ด้วยวัสดุต่างๆ

4.3 ให้เด็กพิมพ์ภาพ จากแม่พิมพ์ที่ครูทำ

4.4 ให้เด็กพิมพ์ภาพ ด้วยตรายางแล้วระบายสี

4.5 ให้เด็กใช้กระดาษวางซ้อนวัสดุที่มีลายนูน แล้วใช้ดินสอดำหรือ ดินสอสีดู

5. การปั้น

5.1 ให้เด็กเล่นดินน้ำมัน ดินเหนียว หรือแป้ง

5.2 ให้เด็กปั้นแป้งทำขนมง่ายๆ เช่นขนมบัวลอย ขนมกรอบเค็ม

5.3 ให้ปั้นตามใจชอบเป็นรูปสัตว์ คน หรือสิ่งของเครื่องใช้

5.4 ให้เล่นก่อทราย

5.5 ให้ปั้นรูปทรงต่างๆ แล้วนำมาติดต่อกัน

5.6 ให้ปั้นตามเรื่องราว หรือนิทานที่ครูเล่า หรือเด็กแต่งเอง

6. การพับ ฉีก ตัด ปะ

6.1 ให้ฉีก หรือตัดกระดาษตามคำสั่งครู

6.2 ให้เด็กตัด หรือฉีกกระดาษ และปะลงบนกระดาษอีกแผ่นหนึ่ง อาจจัดให้เป็นเรื่องราวต่างๆ ที่กำหนดให้ หรือตามความคิดคำนึงของเด็ก

6.3 ให้เด็กพับ หรือม้วนกระดาษที่ตัดเป็นแถบยาวๆ เป็นวงกลม หรือรูปสี่เหลี่ยมต่างๆ แล้วนำรูปทรงต่างๆ มาประดิษฐ์เป็นรูปสัตว์ ดอกไม้ และอื่นๆ ตามใจชอบ

6.4 ให้พับผ้าเช็ดหน้า ใบตอง ใบมะพร้าวง่ายๆ ตามใจชอบ หรือตามแบบอย่าง

7. การประดิษฐ์

7.1 เด็กประดิษฐ์ภาพ และเครื่องห้อยแขวนจากวัสดุต่างๆ

7.2 ให้ประดิษฐ์ของเล่น ของใช้ต่างๆ จากเศษวัสดุ

7.3 ให้ร้อยดอกไม้ ลูกปัด หรือวัสดุต่างๆ ก้านธูป ก้านมะพร้าว ลวด เชือก หรือด้าย

7.4 ให้เย็บ หรือร้อยตามรอยปรุของรูปภาพ ผ้าเนื้อหยาบ หรือกระสอบด้วยเข็มใหญ่ๆ

7.5 ให้ใช้กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว สานหรือประดิษฐ์ของเล่น

อาจกล่าวได้ว่า ครู และผู้ปกครองมีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมศิลปะ เพื่อให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามความสามารถ และความสนใจ คอยให้คำปรึกษา พรีองทั้งแสดงความชื่นชมในผลงานเพื่อให้เด็กมีกำลังใจ และมั่นใจที่จะสร้างสรรค์ให้ดียิ่งขึ้น

9. การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 102) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมนั้นต้องอาศัยหลักจิตวิทยา และได้สรุปหลักเกณฑ์ของกิจกรรมสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

1. ให้เด็กเข้าใจ และเห็นสิ่งต่างๆ โดยทางสัมผัสก่อนแล้วจึงให้เด็ก ค่อยๆ เรียนรู้ความหมายของสิ่งนั้นๆ โดยการเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม
2. ให้คำแนะนำกับเด็ก มากกว่าจะทำตนเป็นผู้ออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม หน้าที่สำคัญของครูนั้นคือ การให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำเมื่อเด็กพบปัญหา
3. สร้างความสนใจให้แก่เด็ก ครูจะต้องกระตุ้นให้เด็กอยากรู้อยากเห็นอยากลงมือกระทำด้วยตนเอง
4. ให้เด็กได้มีโอกาสพบเห็น และสัมผัสสิ่งที่เรียนรู้ นั้น โดยให้เด็กรู้ว่าสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นอย่างไร เด็กจึงเกิดความรู้ และสามารถสรุปกฎเกณฑ์ขึ้นมาได้

การจัดประสบการณ์การเล่นให้กับเด็กมีความสำคัญมาก การเปิดโอกาสให้เด็กคิดได้ลงมือทำโดยอิสระ จะทำให้เด็กเกิดจินตนาการ และเกิดการเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และยังช่วยเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กอีกด้วย

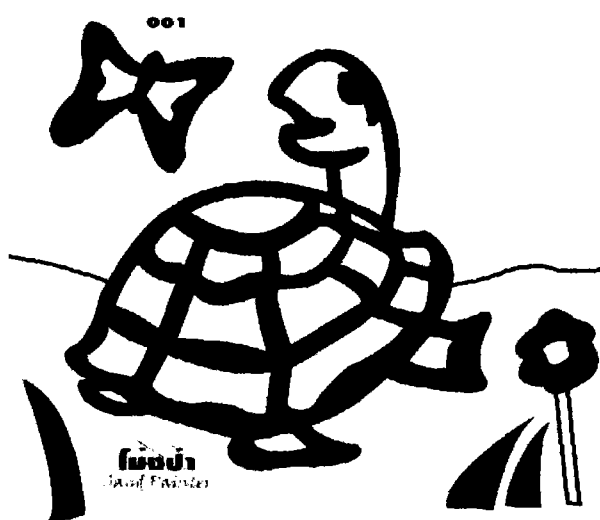
10. กิจกรรมการเล่นทรายสี

ทรายเป็นวัสดุตามธรรมชาติที่หาได้ง่าย และเป็นเครื่องเล่นที่ให้ความพึงพอใจแก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กๆ มักจะใช้ทรายเป็นเครื่องเล่นสำหรับเล่นก่อสร้าง ทั้งยังสามารถจัดให้อยู่ในลักษณะต่างๆ และเปลี่ยนแปลงได้ การให้เด็กเล่นทรายจะช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติ เด็กจะเรียนรู้ และทดสอบคุณสมบัติของทรายได้จากการสัมผัสโดยตรง ประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการเล่นทรายสี ทำให้เด็กมีโอกาสคิดสร้างสรรค์ตามความนึกคิดของตนเอง และยังเป็นการเล่นส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ และสายตา เมื่อเด็กเล่นกิจกรรมทรายสีย่อมช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ความสามารถ การเล่นเลียนแบบบทบาทสมมุติ

การเล่นทรายดี เป็นกิจกรรมนันทนาการเชิงศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงออกทางศิลปะอย่างชัดเจน ในกระบวนการสอนให้เกิดการเรียนรู้ ตามหลักจิตวิทยาจะใช้วิธีการสอนศิลปะเป็นเครื่องมือ หรือวิธีการ เพื่อให้เกิดการพัฒนา ทางด้านสติปัญญา และความคิดสร้างสรรค์

10.1 วัสดุที่ใช้ประกอบกิจกรรมการเล่นทรายดี

1. รูปภาพ ที่ทำด้วยกระดาษขาว ซึ่งสามารถลอกได้ ในทุกๆส่วนของภาพ เมื่อลอกออกมาแล้ว พื้นกระดาษบริเวณนั้นจะเป็นขาว เพื่อใช้สำหรับโรยทรายดี ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 รูปภาพที่ใช้ในกิจกรรมการเล่นทรายดี

2. ทรายดี พร้อมภาชนะบรรจุ ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ทรายดี พร้อมภาชนะบรรจุ

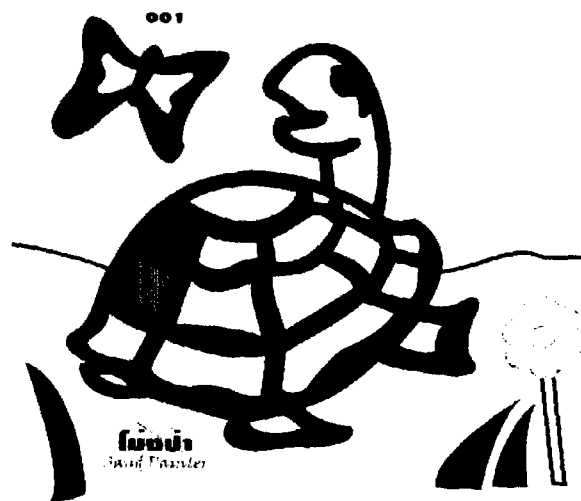
10.2 ขั้นตอนการเล่นกิจกรรมทรายสี

1. ลอกรูปภาพออก ตามรอยเส้นที่ละช่อง โดยเริ่มจากพื้นที่ที่เล็กก่อน ดังภาพประกอบ 5

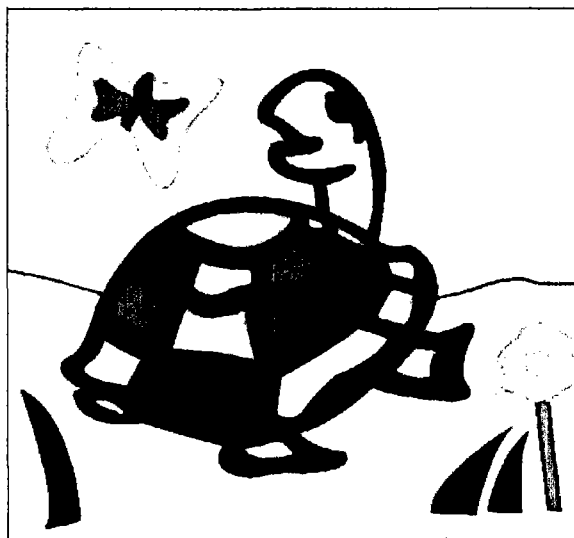
ภาพประกอบ 5 เด็กปฐมวัย กำลังลอกรูปภาพ เพื่อเป็นช่อง สำหรับโรยทรายสี

2. เลือกทรายสี แล้วโรยทรายสีที่ต้องการลงบนรูปภาพ บริเวณช่องที่ลอกขึ้นมา ให้เต็มเนื้อที่เสร็จแล้วลอกภาพในช่องอื่นๆ ต่อไป ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 รูปภาพที่เริ่มถูกโรยด้วยทรายสี

3. เมื่อโรยทรายสีลงบนภาพครบทุกช่อง จะได้ภาพที่สวยงามตามที่ใจคิด ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 รูปภาพที่โรยทรายสีจนเสร็จสมบูรณ์

10.3 ประโยชน์ของกิจกรรมการเล่นทรายสี

การเล่นทรายสี เป็นการช่วยทำให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ได้สัมผัสกับสิ่งที่เป็นธรรมชาติ ทำให้เกิดการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความรู้สึกอิสระ เพิ่มพูนทักษะในการใช้มือ ตา และกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย เพิ่มพูนความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ช่วยให้รู้จักคิด สังเกต เปรียบเทียบ และยังเป็นการนำไปสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การพัฒนา รูปทรง และยังเป็นทักษะพื้นฐานให้เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างทางสังคม นอกจากประโยชน์ที่ได้รับจากการเล่นทรายสีแล้ว การเล่นทรายสียังมีความสำคัญ และประโยชน์ในอีกหลายด้านกล่าวคือ จะช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญา ในด้านการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และสิ่งสำคัญ คือ ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างทางสังคมอีกด้วย

การเล่นกิจกรรมทรายสี ผู้ปกครองควรได้อธิบายให้เด็กเข้าใจว่า ทรายอาจทำให้เกิดอันตรายได้ ถ้าเล่นไม่ถูกวิธี ในการเล่นทรายสีนี้ ผู้ปกครองควรได้วางกฎเกณฑ์ดังนี้

1. ไม่สาดทรายใส่กัน เพราะทรายอาจเข้าตา จมูก ปาก ซึ่งเป็นอันตรายต่อร่างกายและยังทำให้เสื้อผ้าเปรอะเปื้อนสกปรก
2. ไม่โปรยทรายเล่น เพราะจะทำให้ทรายเข้าตา
3. ไม่ใช้มือขยี้ตาหรือใส่ปากจะทำให้เชื้อโรคเข้าปาก
4. ภาชนะที่เล่นทราย เมื่อใช้แล้วต้องเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้ง

5. เมื่อเลิกเล่นแล้วจะต้องล้างมือในอ่างที่ครูเตรียมไว้ให้ ไม่ล้างในอ่างล้างหน้า เพราะจะทำให้ท่อน้ำอุดตันได้

ดังนั้น การเล่นทรายสี อาจเล่นได้ทั้งในที่ร่ม และกลางแจ้ง ซึ่งต้องระมัดระวังเรื่องความสะอาด ควรปิดภาชนะบรรจุทรายสีให้มิดชิดเมื่อไม่เล่น เพื่อสะดวกต่อการดูแลรักษา และต้องระมัดระวังคอยดูแลไม่ให้มีเศษแก้ว เศษกระเบื้อง หรือตัวแมลงที่จะทำอันตรายต่อเด็กได้ ควรระมัดระวังในการเล่นของเด็กให้ถูกวิธี เพราะอาจเกิดอันตรายได้ เช่น การสาดทรายใส่กัน การโปรยทรายในที่สูงอาจทำให้เข้าตา เข้าจมูก และทำให้เสื้อผ้าสกปรกอีกด้วย ผู้ควบคุม หรือครู ควรวางกฎเกณฑ์ในการเล่น เพื่อไม่ให้เด็กได้รับอันตราย และเมื่อเล่นแล้ว จะต้องล้างมือให้สะอาดในอ่างที่เตรียมไว้ ไม่ให้ล้างมือในอ่างล้างหน้า เพราะจะทำให้ท่อน้ำอุดตันได้

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

11.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เชียง (Chiang. 1985 : 181) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพัฒนาการในการใช้วัสดุการเล่น ในสนามเด็กเล่น อายุ 3 – 5 ปี และ 7 ปี จำนวน 57 คน โดยใช้เครื่องมือเทคนิคการสังเกตตามธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่าประเภทของการเล่น และวัสดุอุปกรณ์การเล่นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อพัฒนาการด้านการเล่น ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสังคม และสติปัญญาของเด็ก นอกจากนี้ จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพบที่มีความแตกต่างของการเล่นในเด็กที่มีอายุต่างกัน เด็กอายุ 3 ปี มักจะเล่นคู่ขนาน (Parallel Functional Play) เด็กอายุ 5 ปี มักจะเล่นสรรค์สร้างแบบคู่ขนาน (Parallel Constructive Play) เด็กอายุ 7 ปี มักจะเล่นสรรค์สร้างเป็นกลุ่ม (Group Constructive Play) เช่น เล่นละครรวมกันเป็นกลุ่ม หรือเล่นเกมที่มีกติกาเป็นกลุ่มได้ดี และระดับอายุเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กแต่ละวัยต่างกัน

กริฟฟิธส์ และไอแซคส์ (ประภาพรณ สุวรรณสุข. 2525 : 119 ; อ้างอิงจาก Griffiths. 1973 ; Issacs. 1972 : 119) ได้ศึกษาการเล่นของเด็กอายุ 5 ขวบ เป็นจำนวน 50 คน พบว่าการเล่นของเด็กโดยอาศัยจินตนาการนั้นเป็นวิธีการแก้ปัญหาของเด็ก ฉะนั้นการเล่น คือ การแก้ปัญหา สำหรับไอแซคส์ได้ทำการสังเกต และวิเคราะห์การเล่นของเด็ก พบว่า การเล่นเป็นกระบวนการพัฒนาของเด็กทั้ง 4 ทางได้แก่ ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาซึ่งเขาได้แบ่งการเล่นออกเป็น 3 องค์ประกอบได้แก่

1. การเล่นนำไปสู่การค้นพบเหตุผล และความคิด
2. การเล่นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม
3. การเล่นเป็นการทำให้เด็กไปสู่ความสมดุลในสังคม

ฮาร์ทเลอร์ แฟรงค์ และจอห์นสัน (ประภาพรรณ สุวรรณสุข. 2525 : 119 ; อ้างอิงจาก Hartler, Frank and Johnson. 1952) ได้สังเกตการเล่นของเด็กและพบว่า

1. การเล่นเป็นการลอกเลียนแบบของผู้ใหญ่
2. การเล่นเป็นการแสดงชีวิตจริง
3. การเล่นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงผลปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์ของเด็กในสังคม
4. การเล่นเป็นการแสดงออกตามความต้องการของเด็ก
5. การเล่นเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของเด็กที่สังคมไม่ยอมรับ
6. การเล่นเป็นการแสดงบทบาทสมมุติ
7. การเล่นเป็นกระบอกสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของเด็ก
8. การเล่นเป็นการแก้ปัญหา และลองใช้วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

ฮิคคีย์ (เลขา ปิยะจักริยะ. 2523 : 16 ; อ้างอิงจาก Hicky. 1972 : 49 – 92) ได้ศึกษาผลของประสบการณ์การเล่นต่างๆ ที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหา ผลการศึกษาพบว่าการเล่นแบบอิสระ ช่วยให้เด็กแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยกำหนดให้ได้เร็วกว่ากลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์การเล่น และกลุ่มที่ได้รับการชี้แนะแนวทางตลอด

บรูเนอร์ (Bruner. 1966 : 193) ได้ศึกษาผลของการเล่นอิสระ และที่เล่นโดยรับการสอนให้รู้จักสังเกตหลักการแก้ปัญหา ผลปรากฏว่ากลุ่มที่เล่นแบบอิสระสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนเด็กในกลุ่มที่เล่นโดยได้รับการสอนให้รู้จักสังเกตหลักการแก้ปัญหาได้ดำนั้น ยังแสดงออกถึงความเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหาโดยหลายวิธีมีความพยายามต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา และเริ่มต้นแก้ปัญหาจากวิธีการที่ง่ายไปสู่วิธีการที่ยากขึ้นตามลำดับ

11.2 งานวิจัยในประเทศ

พันทิณี เจริญสุข (2528 : 75 – 77) ได้ศึกษาความเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย ผลพบว่าเครื่องเล่น เช่น ไม้บล็อกสร้างสรรค์ พลาสติกสร้างสรรค์ กล้องโหวพริบ โดมิโน ลีออตโตมีความจำเป็นมากต่อการเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญา

ธีราพร กุลนันทน์ (2530 : 104) ได้ศึกษาผลของการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลองที่ 1 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 3 – 4 ปี กลุ่มทดลองที่ 2 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 4 – 5 ปี กลุ่มทดลองที่ 3 เล่นกับเด็กต่างกลุ่มอายุ 5 – 6 ปี ในสถานการณ์การเล่น 3 แบบ คือ การเล่นบล็อก การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ และการเล่นทราย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมสูงที่สุด กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด และทำให้

พฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกัน โดยที่กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ถึงจุดประสงค์สูงสุด

ดารณี ดิษยเดช (2530 : 79) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่าน และไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยพบว่า เด็กที่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยแล้ว มีระดับขั้นการเล่นทางสังคมสูงกว่าเด็กที่ไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธานี สมประชา (2533 : 55 – 58) ได้ศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย ผลการศึกษาได้พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้านการสังเกต การจำแนก เปรียบเทียบ สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ัทศนา แก้วพลอย (2535 : 71 – 73) ทำการศึกษาการจัดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ในกิจกรรมกลางแจ้งโดยการศึกษาเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 – 4 ปี จำนวน 32 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย มีการคลายการยึดเหนี่ยวตนเองเป็นศูนย์กลางจำแนกด้านอารมณ์ และความรู้สึก และด้านการรับรู้ทางสายตาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำ เล่นทราย

ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ (2538 : 62 – 65) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครูมีปฏิสัมพันธ์ และแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กอายุ 4 – 5 ปี จำนวน 30 คน พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครูมีปฏิสัมพันธ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทรายแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเล่นให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น มีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้ร่างกายแข็งแรงแล้ว ยังพัฒนาสติปัญญา และความสามารถให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะประสบการณ์ในการเล่นทรายสี สามารถสร้างความคิดทางวิทยาศาสตร์ ความเข้าใจทางธรรมชาติ และเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเปิดโอกาส และเวลาให้เด็กได้มีอิสระในการสังเกต ทดลอง ค้นหาสาเหตุ และผลด้วยตนเอง เป็นการเสริมสร้างทักษะในการคิดเป็น ซึ่งหมายถึงการคิดอย่างรอบรู้ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองที่พาเด็กปฐมวัยมาร่วมกิจกรรมนันทนาการ เล่นทรายสี โดยรวบรวมจำนวนประชากร จากร้านค้าทั้งหมด 6 สาขา ได้แก่ สาขาบิ๊กซีบางใหญ่ สาขาบิ๊กซีวงศ์สว่าง สาขาบิ๊กซีรามคำแหง สาขาเซ็นทรัลบางนา สาขาโลตัสรัตนาธิเบศร์ และสาขา ซีคอนสแควร์ จำนวนทั้งสิ้น 4,248 คน/เดือน โดยคิดจากค่าเฉลี่ยของปี พุทธศักราช 2545

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองจำนวน 409 คน ได้มาตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการใช้ตารางเทียบขนาดตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)(บุญชม ศรีสะอาด. 2532: 39-41) ที่ประชากร 4,248 คน ต้องใช้กลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 354 คน
2. คำนวณหาอัตราส่วนประชากร : กลุ่มตัวอย่าง

$$\begin{aligned}\text{อัตราส่วนประชากร : กลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{\text{ประชากรทั้งหมด}}{\text{กลุ่มตัวอย่าง}} \\ &= \frac{4,248}{354} = 12\end{aligned}$$

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้อัตราส่วน = 12 ต่อ 1

3. คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของแต่ละสาขา

4. การเลือกตัวอย่าง โดยกำหนดโควตา (Quota Sampling) โดยแต่ละสาขา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการ ตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน ถึง 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 ให้มากกว่าจำนวนที่คำนวณได้ รวม 450 คน

5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เหลือจำนวน 409 ฉบับ ดังปรากฏตามตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลในแต่ละสาขา

สาขา	ประชากร	จำนวนตัวอย่าง (คำนวณ)	จำนวนตัวอย่าง (จริง)
สาขานักชี่บางใหญ่	336	28	32
สาขานักชี่วงศ์สว่าง	708	59	63
สาขานักชี่รามคำแหง	816	68	72
สาขาเซ็นทรัลบางนา	660	55	61
สาขาโลตัสรัตนธิเบศร์	516	43	56
สาขาซีคอนสแควร์	1,212	101	125
รวม	4,248	354	409

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประเมินค่าแบบ 5 ระดับ มีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด	เท่ากับ	5 คะแนน
มาก	เท่ากับ	4 คะแนน

ปานกลาง	เท่ากับ	3 คะแนน
น้อย	เท่ากับ	2 คะแนน
น้อยที่สุด	เท่ากับ	1 คะแนน

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 3 ระดับ ด้วยวิธีการนำค่าสูงสุด (5) ลบด้วยค่าต่ำสุด (1) แล้วหารด้วยจำนวนระดับ (3) (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 10) ได้เกณฑ์ดังนี้

3.67 - 5.00	หมายถึง	ความคิดเห็น ต่อคุณค่าทางนันทนาการ อยู่ในระดับสูง
2.34 - 3.66	หมายถึง	ความคิดเห็น ต่อคุณค่าทางนันทนาการ อยู่ในระดับปานกลาง
1.00 - 2.33	หมายถึง	ความคิดเห็น ต่อคุณค่าทางนันทนาการ อยู่ในระดับต่ำ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาตำรา รายงานผลการวิจัย เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย
2. ขอคำปรึกษาผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประธาน กรรมการควบคุมปริญญาโท ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องนันทนาการ ผู้นำนันทนาการ ฯลฯ เพื่อศึกษาแนวทางที่จะสร้างแบบสอบถาม
3. นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 และข้อ 2 มาสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยให้ครอบคลุม ในเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับ เด็กปฐมวัย ได้ 33 ข้อ
4. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบข้อคำถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม และพิจารณาข้อความให้ชัดเจน เหมาะสม ทั้งด้านภาษา และความถูกต้องในเนื้อหา
5. จากผลการตรวจของผู้เชี่ยวชาญ มีการแก้ไข และตัดข้อคำถามที่ไม่ชัดเจน คงเหลือ 26 ข้อ
6. นำแบบสอบถาม ไปให้ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างทดลองตอบ จำนวน 30 คน เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม
7. นำผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในข้อ 6 ไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.703

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ฝึกอบรมผู้ช่วยเก็บข้อมูล เพื่อให้เข้าใจขั้นตอน และวิธีการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการชี้แจงเกี่ยวกับวิธีการใช้แบบสอบถาม และรายละเอียดของแบบสอบถามเป็นรายข้อ
2. ผู้ช่วยเก็บข้อมูลทดลองใช้แบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายร่วมกัน เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และเกิดความมั่นใจในการนำไปใช้
3. ดำเนินการเก็บข้อมูล ของแต่ละสาขา โดยแจกให้ผู้ปกครองที่พาเด็กปฐมวัยมาเล่นทรายสี และขอรับแบบสอบถามกลับหลังจากทำเสร็จ
4. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน ถึง 15 พฤษภาคม พ.ศ.2546 ผู้ช่วยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 450 ฉบับ ได้รับคืนมาทุกฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

การจัดกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถาม แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ไว้ จาก 450 ฉบับ ได้ฉบับที่สมบูรณ์ 409 ฉบับ
2. ตรวจสอบให้คะแนน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละของ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของคะแนนความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ตามตัวแปรอิสระได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 1, 2 และ 3 โดยใช้ t-Test และ F-Test
5. ในกรณีผลการทดสอบ ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้สูตรตามวิธี Scheffe's Test. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 321)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 การหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลด้านต่างๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2542 : 255)

1.3 การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลด้านต่างๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2542 : 255)

2. สถิติที่ใช้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (α -Coefficient) ของครอนบัทซ์ (Croanbach) (บุญชุ่ม ศรีสะอาด. 2538 : 174)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 ค่า t-Test ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างสองกลุ่ม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2542 : 360)

3.2 ค่า F-Test ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2542 : 393)

3.3 กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรตามวิธี Scheffe's Test. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 321)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Square)
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean of Square)
p	แทน	ความน่าจะเป็น (Probability)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาในการแจกแจงแบบที (t- Distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาในการแจกแจงแบบเอฟ (F- Distribution)
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี

สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์
ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และด้านพัฒนาบุคลิกภาพ

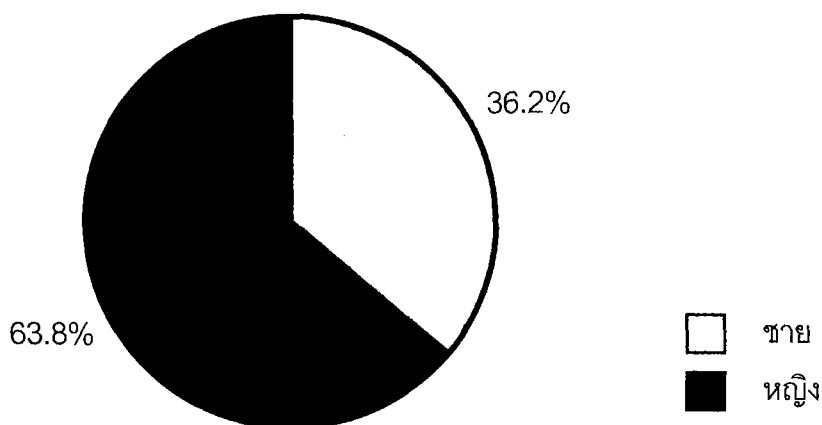
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการ
ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ตามตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ปกครอง ที่นำเด็กปฐมวัยมาใช้บริการการเล่นทรายสี จำนวน 409 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกตัวอย่าง โดยกำหนดโควตา (Quota Sampling) มีลักษณะดังตาราง 2, 3 และ 4

ตาราง 2 จำนวน และร้อยละ ของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	148	36.20
หญิง	261	63.80
รวม	409	100.00

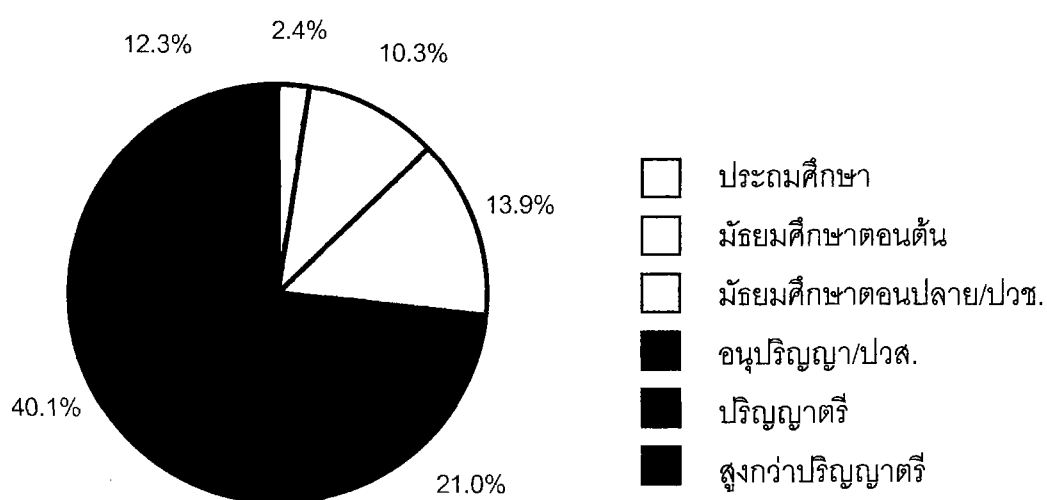

ภาพประกอบ 8 แผนภูมิแสดงค่าร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ

จากตาราง 2 และภาพประกอบ 8 แสดงว่าผู้ปกครอง ของเด็กปฐมวัยที่มาเล่นทรายสี เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 63.80 และ 36.20 ตามลำดับ

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละ ของผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	10	2.40
มัธยมศึกษาตอนต้น	42	10.30
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	57	13.90
อนุปริญญา/ปวส.	86	21.00
ปริญญาตรี	164	40.10
สูงกว่าปริญญาตรี	50	12.30
รวม	409	100.00

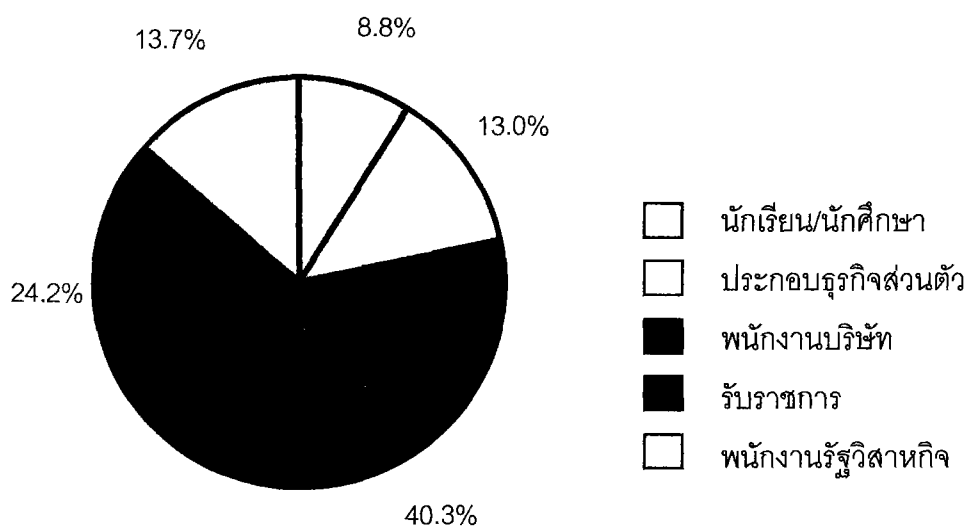

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิแสดงค่าร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตามระดับการศึกษา

จากตาราง 3 และภาพประกอบ 9 แสดงว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.10 รองลงมาคือระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 21.00 น้อยที่สุดคือ การศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 2.40

ตาราง 4 จำนวน และร้อยละ ของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	36	8.80
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	53	13.00
พนักงานบริษัท	165	40.30
รับราชการ	99	24.20
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	56	13.70
รวม	409	100.00

ภาพประกอบ 10 แผนภูมิแสดงค่าร้อยละของผู้ปกครอง จำแนกตามอาชีพ

จากตาราง 4 และภาพประกอบ 10 แสดงว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ มีอาชีพ พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 40.30 รองลงมาคืออาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 24.20 น้อยที่สุดคือนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 8.80

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์
ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และด้านพัฒนาบุคลิกภาพ ได้ผลดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ของผู้ปกครอง

ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามรายชื่อ และรายด้าน

คุณค่าทางนันทนาการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
<u>ด้านพัฒนาสุขภาพ</u>			
1. มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ	3.25	.72	ปานกลาง
2. มีความอดทนต่อการทำงาน	3.87	.66	สูง
3. มีความรวดเร็วในการทำงาน	2.78	.77	ปานกลาง
4. ผ่อนคลายความตึงเครียด	4.22	.65	สูง
5. มีความสนุกสนาน	3.83	.68	สูง
6. มีความเพลิดเพลิน	4.37	.61	สูง
7. เกิดความสัมพันธ์ของประสาทและกล้ามเนื้อ	4.22	.78	สูง
รวม	3.79	.30	สูง
<u>ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์</u>			
8. มีความเสียสละ	2.87	.73	ปานกลาง
9. รู้จักการให้อภัย	2.62	.62	ปานกลาง
10. รู้จักการควบคุมอารมณ์ตนเอง	3.88	.70	สูง
11. รู้จักผู้อื่นเพิ่มขึ้น	2.96	.86	ปานกลาง
12. รู้จักการเล่นร่วมกับผู้อื่น	3.73	.70	สูง
13. ให้มีความร่วมมือร่วมใจในการเล่นเป็นหมู่คณะ	3.84	.73	สูง
รวม	3.32	.45	ปานกลาง
<u>ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี</u>			
14. รู้จักการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	3.64	.62	ปานกลาง
15. มีความรับผิดชอบ	3.75	.68	สูง
16. มีความตรงต่อเวลา	3.39	.67	ปานกลาง
17. รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น	2.81	.72	ปานกลาง

ตาราง 5 (ต่อ)

คุณค่าทางนันทนาการ	X	SD	ระดับ
18.รู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัด	3.81	.61	สูง
19.รู้จักรักษาความสะอาด	4.31	.52	สูง
20.เห็นคุณค่าของธรรมชาติ	4.00	.74	สูง
รวม	3.67	.32	สูง
<u>ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ</u>			
21.มีความคิดริเริ่ม	3.97	.61	สูง
22.มีความเชื่อมั่นในตนเอง	3.93	.50	สูง
23.มีความกล้าแสดงออก	3.82	.65	สูง
24.มีทักษะในการเล่น	3.91	.64	สูง
25.รู้จักการตัดสินใจอย่างรอบคอบ	3.95	.74	สูง
26.รู้จักวิธีการแก้ปัญหา	3.60	.57	ปานกลาง
รวม	3.86	.30	สูง
รวมทุกด้าน	3.67	.23	สูง

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี รวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง และเมื่อเรียงลำดับรายด้าน จากมากไปน้อย ได้ผลคือ ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และด้านสุดท้ายคือ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการ
ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย การศึกษาครั้งนี้เปรียบเทียบตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา
และอาชีพ ได้ผลดังตาราง 6 - 19

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครอง
เพศชาย และหญิงต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี จำแนกตามรายข้อ และรายด้าน

คุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี	ชาย		หญิง		t	p
	N = 148		N = 261			
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ด้านพัฒนาสุขภาพ						
1.มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ	3.34	.66	3.20	.76	1.92	.056
2.มีความอดทนต่อการทำงาน	3.96	.70	3.81	.64	2.17*	.031
3.มีความรวดเร็วในการทำงาน	2.93	.82	2.69	.73	3.03*	.003
4.ผ่อนคลายความตึงเครียด	4.29	.71	4.18	.62	1.53	.128
5.มีความสนุกสนาน	4.07	.73	3.69	.60	5.63*	.000
6.มีความเพลิดเพลิน	4.58	.55	4.25	.61	5.56*	.000
7.เกิดความสัมพันธ์ของประสาทและกล้ามเนื้อ	4.38	.81	4.14	.75	2.96*	.003
รวม	3.94	.31	3.71	.26	7.47*	.000
ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์						
8.มีความเสียสละ	2.91	.75	2.85	.71	0.79	.433
9.รู้จักการให้อภัย	2.78	.65	2.52	.59	4.00*	.000
10.รู้จักการควบคุมอารมณ์ตนเอง	3.90	.63	3.87	.74	0.42	.675
11.รู้จักผู้อื่นเพิ่มขึ้น	3.01	.84	2.93	.87	0.93	.353
12.รู้จักการเล่นร่วมกับผู้อื่น	3.82	.69	3.68	.70	1.89	.060
13.ให้มีความร่วมมือร่วมใจในการเล่นเป็นหมู่คณะ	3.99	.75	3.75	.70	3.28*	.001
รวม	3.40	.49	3.27	.42	2.91*	.004
ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี						
14.รู้จักการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	3.66	.62	3.62	.62	0.65	.516

ตาราง 6 (ต่อ)

คุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี	ชาย		หญิง		t	p
	N = 148		N = 261			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
15.มีความรับผิดชอบ	3.82	.77	3.71	.61	1.47	.143
16.มีความตรงต่อเวลา	3.26	.75	3.47	.62	-3.12*	.002
17.รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น	3.00	.76	2.70	.68	4.10*	.000
18.รู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัด	3.92	.68	3.75	.56	2.63*	.009
19.รู้จักรักษาความสะอาด	4.32	.53	4.30	.51	0.35	.725
20.เห็นคุณค่าของธรรมชาติ	4.05	.79	3.98	.71	0.90	.372
รวม	3.72	.37	3.65	.28	1.99*	.048
ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ						
21.มีความคิดริเริ่ม	4.05	.64	3.92	.58	2.23*	.026
22.มีความเชื่อมั่นในตนเอง	3.94	.56	3.92	.46	0.38	.703
23.มีความกล้าแสดงออก	4.01	.71	3.71	.59	4.47*	.000
24.มีทักษะในการเล่น	4.07	.64	3.82	.62	3.84*	.000
25.รู้จักการตัดสินใจอย่างรอบคอบ	3.89	.76	3.98	.73	-1.17	.244
26.รู้จักวิธีการแก้ปัญหา	3.64	.50	3.58	.61	1.14	.253
รวม	3.93	.32	3.82	.27	3.73*	.000
รวมทุกด้าน	3.75	.28	3.62	.19	5.32*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้ปกครองเพศชาย และหญิงมีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง

ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษา

	ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	N	SD	ระดับ
ด้านพัฒนาสุขภาพ	ประถมศึกษา	3.44	10	.04	ปานกลาง
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.85	42	.24	สูง
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.88	57	.31	สูง
	อนุปริญญา/ปวส.	3.91	86	.34	สูง
	ปริญญาตรี	3.78	164	.24	สูง
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.56	50	.29	ปานกลาง
	รวม	3.79	409	.30	สูง
ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์	ประถมศึกษา	2.93	10	.16	ปานกลาง
	มัธยมศึกษาตอนต้น	2.99	42	.25	ปานกลาง
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.42	57	.52	ปานกลาง
	อนุปริญญา/ปวส.	3.48	86	.45	ปานกลาง
	ปริญญาตรี	3.22	164	.43	ปานกลาง
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.58	50	.28	ปานกลาง
	รวม	3.32	409	.45	ปานกลาง
ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี	ประถมศึกษา	3.40	10	.06	ปานกลาง
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.51	42	.16	ปานกลาง
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.84	57	.41	สูง
	อนุปริญญา/ปวส.	3.69	86	.39	สูง
	ปริญญาตรี	3.71	164	.27	สูง
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.50	50	.11	ปานกลาง
	รวม	3.67	409	.32	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

	ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	N	S.D.	ระดับ
ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ	ประถมศึกษา	4.00	10	.00	สูง
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.93	42	.16	สูง
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.90	57	.35	สูง
	อนุปริญญา/ปวส.	3.87	86	.29	สูง
	ปริญญาตรี	3.90	164	.30	สูง
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.58	50	.17	ปานกลาง
	รวม	3.86	409	.30	สูง
รวมทุกด้าน	ประถมศึกษา	3.44	10	.04	ปานกลาง
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.58	42	.10	ปานกลาง
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.77	57	.35	สูง
	อนุปริญญา/ปวส.	3.74	86	.22	สูง
	ปริญญาตรี	3.67	164	.21	สูง
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.56	50	.11	ปานกลาง
	รวม	3.67	409	.23	สูง

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี รวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
สำหรับเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

คุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านพัฒนาสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	5.529	5	1.106	14.117*	.000
	ภายในกลุ่ม	31.569	403	.078		
	รวม	37.098	408			
ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	14.128	5	2.826	16.637*	.000
	ภายในกลุ่ม	68.441	403	.170		
	รวม	82.569	408			
ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี	ระหว่างกลุ่ม	5.149	5	1.030	11.607*	.000
	ภายในกลุ่ม	35.756	403	.088		
	รวม	40.906	408			
ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	4.633	5	.927	11.885*	.000
	ภายในกลุ่ม	31.423	403	.077		
	รวม	36.056	408			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.522	5	.504	10.312*	.000
	ภายในกลุ่ม	19.713	403	.049		
	รวม	22.235	408			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทาง
นันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ทั้งรายด้าน และรวมทุกด้าน จึงนำไปหาความแตกต่างเป็นรายคู่ ได้ผลดังตาราง 9 - 13

ตาราง 9 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับ การศึกษาต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ด้านพัฒนาสุขภาพ

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	มัธยม					สูงกว่า ปริญญาตรี
		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษาตอนต้น	ศึกษา ตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา /ปวส.	ปริญญาตรี	
ประถมศึกษา	3.44	-	-0.40*	-0.43*	-0.46*	-0.33*	-0.12*
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.85		-	-0.03	-0.05	.07	.28*
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.88			-	-0.02	.10*	.31*
อนุปริญญา/ปวส.	3.91				-	.13*	.34*
ปริญญาตรี	3.78					-	.21*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.56						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาสุขภาพ แตกต่างกับผู้ปกครองที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงการศึกษา ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาสุขภาพ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายส์ ด้านพัฒนาสุขภาพ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายส์ ด้านพัฒนาสุขภาพ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายส์ ด้านพัฒนาสุขภาพ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 10 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับ การศึกษาต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทวายเป็น ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษาตอนต้น	มัธยม ศึกษาตอนปลาย/ปวช.			สูงกว่าปริญญาตรี
				ศึกษาตอน	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	
		2.93	2.99	3.42	3.48	3.22	3.58
ประถมศึกษา	2.93	-	-.04	-.49*	-.55*	-.28*	-.65*
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.99		-	-.43*	-.50*	-.23*	-.59*
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.42			-	-.06	.20*	-.16*
อนุปริญญา/ปวส.	3.48				-	.27*	-.09
ปริญญาตรี	3.22					-	-.36*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.58						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทวายเป็น ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทวายเป็น ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษา
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นต่อคุณค่า
ทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับ
ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีค่า
เฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่น้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่า
ปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ
ของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี
โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับ
ปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่น
ทรายสี ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี
โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่า
ปริญญาตรี

ตาราง 11 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับ การศึกษาต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษาตอนต้น	มัธยม	อนุปริญญา /ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
				ศึกษา ตอนปลาย/ปวช.			
ประถมศึกษา	3.40	-	- .11	- .44*	- .29*	- .31*	- .10
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.51		-	- .33*	- .18*	- .20*	.01
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	3.84			-	.15*	.13*	.34*
อนุปริญญา/ปวส.	3.69				-	- .02	.19*
ปริญญาตรี	3.71					-	.21*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.50						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษาระดับปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษาระดับปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จนถึงการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จนถึงการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับ การศึกษาต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	มัธยม					สูงกว่า ปริญญาตรี
		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา ตอนต้น	ศึกษา ตอน ปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา /ปวส.	ปริญญาตรี	
ประถมศึกษา	4.00	-	.04	.10	.13	.09	.42*
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.93		-	.03	.05	.02	.35*
มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.	3.90			-	.02	-.06	.31*
อนุปริญญา/ปวส.	3.87				-	-.03	.29*
ปริญญาตรี	3.90					-	.32*
สูงกว่าปริญญาตรี	3.58						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีลงมา โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีลงมา

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มระดับ การศึกษาต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย รวมทุกด้าน

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	มัธยม					สูงกว่า ปริญญาตรี
		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา ตอนต้น	ศึกษา ตอน ปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา /ปวส.	ปริญญาตรี	
ประถมศึกษา	3.44	-	-0.14	-0.32*	-0.30*	-0.23*	-0.11
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.58		-	-0.19*	-0.16*	-0.09	0.02
มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช.	3.77			-	0.02	0.10	0.21*
อนุปริญญา/ปวส.	3.74				-	0.08	0.19*
ปริญญาตรี	3.67					-	0.11
สูงกว่าปริญญาตรี	3.56						-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี รวมทุกด้าน แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จนถึงระดับปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี รวมทุกด้าน แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และอนุปริญญา/ปวส. โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และอนุปริญญา/ปวส.

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี รวมทุกด้าน แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีค่าเฉลี่ยมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี รวมทุกด้าน แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 14 จำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง
ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามอาชีพ

	อาชีพ	$\bar{x}$	N	SD	ระดับ
ด้านพัฒนาสุขภาพ	นักเรียน/นักศึกษา	3.98	36	.35	สูง
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.87	53	.28	สูง
	พนักงานบริษัท	3.78	165	.30	สูง
	รับราชการ	3.72	99	.28	สูง
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.76	56	.27	สูง
	รวม	3.79	409	.30	สูง
ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์	นักเรียน/นักศึกษา	3.44	36	.18	ปานกลาง
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.43	53	.50	ปานกลาง
	พนักงานบริษัท	3.25	165	.46	ปานกลาง
	รับราชการ	3.30	99	.39	ปานกลาง
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.36	56	.56	ปานกลาง
	รวม	3.32	409	.45	ปานกลาง
พัฒนาความเป็นพลเมืองดี	นักเรียน/นักศึกษา	3.44	36	.13	ปานกลาง
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.67	53	.18	สูง
	พนักงานบริษัท	3.66	165	.35	ปานกลาง
	รับราชการ	3.72	99	.22	สูง
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.79	56	.44	สูง
	รวม	3.67	409	.32	สูง
ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ	นักเรียน/นักศึกษา	3.84	36	.30	สูง
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.78	53	.21	สูง
	พนักงานบริษัท	3.94	165	.31	สูง
	รับราชการ	3.81	99	.31	สูง
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.82	56	.24	สูง
	รวม	3.86	409	.30	สูง

ตาราง 14(ต่อ)

	อาชีพ	$\bar{x}$	N	S.D.	ระดับ
รวมทุกด้าน	นักเรียน/นักศึกษา	3.68	36	.13	สูง
	ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.69	53	.14	สูง
	พนักงานบริษัท	3.66	165	.29	ปานกลาง
	รับราชการ	3.64	99	.19	ปานกลาง
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.69	56	.25	สูง
	รวม	3.67	409	.23	สูง

จากตาราง 14 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่น
 ทراسี่ รวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่
 อยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ
ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน

คุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี	แหล่งความแปรปรวน					
	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านพัฒนาสุขภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2.236	4	.559	6.477*	.000
	ภายในกลุ่ม	34.862	404	.086		
	รวม	37.098	408			
ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	2.178	4	.544	2.736*	.029
	ภายในกลุ่ม	80.391	404	.199		
	รวม	82.569	408			
ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี	ระหว่างกลุ่ม	3.053	4	.763	8.145*	.000
	ภายในกลุ่ม	37.853	404	.093		
	รวม	40.906	408			
ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	1.699	4	.425	4.993*	.001
	ภายในกลุ่ม	34.358	404	.085		
	รวม	36.056	408			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	.126	4	.031	.575	.681
	ภายในกลุ่ม	22.110	404	.054		
	รวม	22.235	408			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำไปหาความแตกต่างเป็นรายคู่ ได้ผลดังตาราง 16 - 19

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มอาชีพ
ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาสุขภาพ

อาชีพ		นักเรียน/ นักศึกษา	ประกอบ ธุรกิจส่วนตัว	พนักงาน บริษัท	รับราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ
	$\bar{X}$	3.98	3.87	3.78	3.72	3.76
นักเรียน/นักศึกษา	3.98	-	.11*	.20*	.26*	.23*
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.87		-	.09*	.15*	.12*
พนักงานบริษัท	3.78			-	.05	.02
รับราชการ	3.72				-	-.03
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.76					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า ผู้ปกครองที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาสุขภาพ แตกต่างกับผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท รับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ โดยผู้ปกครองที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีค่าเฉลี่ย มากกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท รับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาสุขภาพ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท รับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท รับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ตาราง 17 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มอาชีพ
ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์

อาชีพ		นักเรียน/ นักศึกษา	ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	พนักงาน บริษัท	รับราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ
	$\bar{X}$	3.44	3.43	3.25	3.30	3.36
นักเรียน/นักศึกษา	3.44	-	.01	.20*	.15	.08
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.43		-	.18*	.13	.07
พนักงานบริษัท	3.25			-	.04	-.06
รับราชการ	3.30				-	.06
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.36					-

จากตาราง 17 แสดงว่า ผู้ปกครองที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทาง
นันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงาน
บริษัท โดยผู้ปกครองที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท

ผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของ
การเล่นทรายสี ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท
โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท

ตาราง 18 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มอาชีพ
ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี

อาชีพ		นักเรียน/ นักศึกษา	ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	พนักงาน บริษัท	รับราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ
	$\bar{X}$	3.44	3.67	3.66	3.72	3.79
นักเรียน/นักศึกษา	3.44	-	-.23*	-.22*	-.28*	-.35*
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.67		-	.01	-.05	-.12*
พนักงานบริษัท	3.66			-	-.06	-.13*
รับราชการ	3.72				-	-.07
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.79					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า ผู้ปกครองที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทาง
นันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบ
ธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท รับราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ โดยผู้ปกครองที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา
มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว พนักงานบริษัท รับราชการ และพนักงาน
รัฐวิสาหกิจ

ผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ
ของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ
โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ โดยผู้ปกครองที่มี
อาชีพพนักงานบริษัท มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ตาราง 19 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของความคิดเห็นของผู้ปกครอง แต่ละกลุ่มอาชีพ
ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ

อาชีพ		นักเรียน/ นักศึกษา	ประกอบธุรกิจ ส่วนตัว	พนักงาน บริษัท	รับราชการ	พนักงาน รัฐวิสาหกิจ
	$\bar{X}$	3.84	3.78	3.94	3.81	3.82
นักเรียน/นักศึกษา	3.84	-	.05	-.1	.02	.02
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3.78		-	-.16*	-.03	-.03
พนักงานบริษัท	3.94			-	.13*	.12
รับราชการ	3.81				-	-.02
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3.82					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทาง
นันทนาการของการเล่นทรายสี ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท
โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท

ผู้ปกครองที่มีอาชีพพนักงานบริษัท มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี แตกต่างกับ ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ โดยผู้ปกครองที่มีอาชีพ
พนักงานบริษัท มีค่าเฉลี่ยมากกว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพรับราชการ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยสรุปลำดับขั้นตอนของการวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองที่มี เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองที่พาเด็กปฐมวัยมาร่วมกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี โดยรวบรวมจากร้านค้าทั้งหมด 6 สาขา ได้แก่ สาขาบิ๊กซีบางใหญ่ สาขาบิ๊กซีวงศ์สว่าง สาขาบิ๊กซีรามคำแหง สาขาเซ็นทรัลบางนา สาขาโลตัสรัตนาธิเบศร์ และสาขาซีคอนสแควร์ จำนวนทั้งสิ้น 4,248 คน / เดือน โดยคิดจากค่าเฉลี่ยของปี พุทธศักราช 2545

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครอง ที่พาเด็กปฐมวัยมาร่วมกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี จำนวน 409 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกตัวอย่าง โดยกำหนดโควตา (Quota Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครอง แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การจัดกระทำข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถาม แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ไว้ จาก 450 ฉบับ ได้ฉบับที่สมบูรณ์ 409 ฉบับ
2. ตรวจสอบให้คะแนน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละของ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของคะแนนความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ตามตัวแปรอิสระได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 1, 2 และ 3 โดยใช้ t-Test และ F-Test
5. ในกรณีผลการทดสอบ ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้สูตรตามวิธี Scheffe's Test. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540 : 321)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองที่มี เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน โดยใช้แบบสอบถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับคุณค่าทางนันทนาการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และด้านพัฒนาบุคลิกภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามกับผู้ปกครอง ของเด็กปฐมวัยที่มาใช้บริการการเล่นทรายสี ทั้ง 6 สาขา รวม 409 คน โดยมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. จำแนกตามเพศพบว่า เป็นเพศชายจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 และเพศหญิง 261 คน คิดเป็นร้อยละ 63.80
2. จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 40.10 รองลงมาคือระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 21.00
3. จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 40.30 รองลงมาคือ อาชีพรับราชการคิดเป็นร้อยละ 24.20

4. เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี เป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงได้แก่ ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.79 3.67 3.86 ตามลำดับ ยกเว้นด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 เมื่อพิจารณาความคิดเห็นโดยรวมทุกด้าน ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.67

จากการศึกษาความคิดเห็น ของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับความคิดเห็น ระหว่างผู้ปกครองที่มี เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้ปกครองที่นำเด็กปฐมวัย มาใช้บริการการเล่นทรายสี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีอาชีพพนักงานบริษัท
2. ผู้ปกครองที่มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีโดยรวมทุกด้าน มากที่สุดเป็นเพศชาย การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว
3. ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี รวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง และเมื่อเรียงลำดับรายด้าน จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ลำดับ1 ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ ลำดับ 2 ด้านพัฒนาสุขภาพ ลำดับ 3 ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และลำดับสุดท้าย ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์
4. ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ในด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และด้านพัฒนาบุคลิกภาพ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านพบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ในด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และด้านพัฒนาบุคลิกภาพ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นโดยรวมทุกด้าน ได้ผลสรุปว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ในด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี และด้านพัฒนาบุคลิกภาพ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านสรุปว่า ผู้ปกครองที่มี

อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย มีประเด็นอภิปรายดังต่อไปนี้

1. เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงได้แก่ ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ด้านพัฒนาบุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.79 3.67 3.86 ตามลำดับ ยกเว้นด้านพัฒนา มนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 อาจเป็นเพราะว่า ขณะที่เด็กปฐมวัยกำลัง เล่นกิจกรรมทรายสีนั้น สมาธิ และความสนใจของเด็กมุ่งอยู่กับแผ่นภาพ ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึง มีไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับเฮนดริคซ์ (Hendrick. 1994 : 44) ที่กล่าวถึงลักษณะการเล่นของ เด็กปฐมวัยในลักษณะนี้ว่า เป็นการ เล่นตามลำพัง โดยเด็กจะมีพฤติกรรมการเล่นของตนเองคนเดียว ถึงแม้ว่าเด็กจะอยู่ใกล้กับเด็กคนอื่น แต่ไม่ปรากฏการสนทนาทางคำพูดเลย เพราะเด็กให้ความสนใจอยู่กับสิ่งที่ เล่น เด็กมุ่งมั่นที่จะเล่นกิจกรรมโดยมี ตนเองเป็นศูนย์กลาง และเป็นไปตามที่อาร์รี รังสินันท์ (2524 : 22) ที่ว่า เมื่อเด็กมีความสนใจเป็นพิเศษต่อการกระทำอะไรที่เป็นอิสระ และส่วนตัว โดยเฉพาะการเล่น ของเล่น ของตนเอง เด็กจะไม่สนใจผู้อื่น

2. เมื่อพิจารณาความคิดเห็นโดยรวมทุกด้าน ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อคุณค่าทาง นันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 3.67 อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ พาเด็กปฐมวัยมาใช้บริการการเล่นกิจกรรมทรายสี มากกว่า 1 ครั้ง นั้นหมายความว่า ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี ในทางบวกอยู่ก่อนแล้ว จากการนำเด็กปฐมวัยมาใช้บริการในครั้งแรก และอาจเป็นเพราะว่าการวิจัยมี พื้นฐานมาจากกิจกรรมการเล่นที่ได้รับการพัฒนามาแล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลี (Lee. 1997) ที่ศึกษาพบว่ามารดาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ของเล่นมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการ ทางสติปัญญา สังคม และร่างกายของบุตรของตนอยู่ในเกณฑ์ดี อีกประการหนึ่งการที่เด็กได้มีโอกาส สัมผัสสัมผัสสิ่งต่างๆที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ดิน ทราย น้ำ หิน ฯลฯ จะทำให้เด็กมีทักษะในการช่วย พัฒนาประสาทสัมผัสรับรู้ และเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นความคิดของเด็ก อันเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทาง สติปัญญา ดังนั้นการเล่นทราย เล่นน้ำจึงมีประโยชน์สำหรับเด็ก (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 22 – 23 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1962 : 135) และสอดคล้องกับประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร (2526 : 58-59) ที่ว่า

การเล่นเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กเพราะ การเล่นส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ สร้างความมั่นใจให้กับตนเอง ช่วยลดความเครียดความวิตกกังวล และทำให้เด็กได้ระบายอารมณ์ออกมา

ดังนั้นการเล่นกิจกรรมทรายสี จึงมีผลต่อการพัฒนาการในแง่ต่างๆ อาทิ ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยผ่านขบวนการค้นคว้าสำรวจ ทดลองใช้กล้ามเนื้อประสาทสัมผัสทั้งห้าคือ ตา จมูก มือ หู ปาก ให้ประสานกัน ช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ลดความตึงเครียด และช่วยส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรง

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบดังนี้

3.1 เพศ

ผู้ปกครองที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 ที่ว่า เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการ ของการเล่นทรายสีแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองเพศชายมีระดับค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย มากกว่าเพศหญิง อาจเป็นเพราะว่า เพศชายโดยธรรมชาติจะมีความต้องการการเล่น หรือ กิจกรรมต่างๆ มากกว่าเพศหญิง โดยเฉพาะการเล่นที่เคลื่อนไหว การใช้กำลัง จะพบในเพศชายมากกว่า และจากสภาวะสิ่งแวดล้อมทางสังคมไทย จะอบรมสั่งสอนเพศหญิงให้มีความเรียบร้อย ละเอียดย ครอบครอง มากกว่าเพศชาย ดังที่ภรณ์ คุรุฑนะ (2523 : 48) กล่าวว่า การเล่นของเด็กชาย และหญิง จะแตกต่างกัน โดยเด็กชายจะมีการเล่นมากกว่าเด็กหญิง ทั้งนี้เพราะ การเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ เด็กหญิงในสังคมไทย จะถูกอบรมสั่งสอน ให้อยู่ในกรอบ มีความเรียบร้อย มากกว่าเด็กชาย

ดังนั้นการตัดสินใจเลือกประสบการณ์ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อช่วยให้เด็กเกิด การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาในทุกๆด้าน ผู้ปกครองเพศชายจะเข้าใจ สนใจ และให้ความสำคัญต่อ การเล่น มากกว่าเพศหญิง ทำให้ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของ การเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย เพศชาย มากกว่าเพศหญิง

3.2 ระดับการศึกษา

ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการ เล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 2 ที่ว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากผลการ วิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีในแต่ละด้าน และโดย รวมทุกด้าน ผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จะมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำกว่า ผู้ปกครองที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

เข้าใจว่าการเล่นเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการใช้เวลาว่างของเด็กให้หมดไปเท่านั้น และไม่คอยสนใจว่าเด็กจะเล่นอะไร มักปล่อยให้เด็กเล่นตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของลี (Lee. 1997) ที่ศึกษาพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เชื่อว่าการเล่นมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการด้านสติปัญญา สังคม และร่างกายของบุตรของตนอยู่ในเกณฑ์ดี และจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันที่มีต่อการเล่นพบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำมีมาตรฐานในการประเมินคุณค่า และคุณประโยชน์ของการเล่นที่ต่ำกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิณี ชิดเชิดวงศ์ และสมประสงค์ ประสงค์เงิน (2530 : 171 – 175) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา และวิเคราะห์องค์ประกอบ การให้การศึกษาแก่บิดา มารดา ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จังหวัดชลบุรี จากผลการวิจัยพบว่า บิดา มารดาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกัน

3.3 อาชีพ

ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 3 ที่ว่า อาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองในแต่ละสาขาอาชีพ ต่างก็มีเงินพอที่จะซื้อบริการการเล่นทรายสี ซึ่งให้บริการอยู่ในห้างสรรพสินค้า และผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่ของเด็ก ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว บุคคลที่เป็นพ่อ แม่ หรือ ผู้ปกครองที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู ถึงจะมีอาชีพต่างกัน แต่ก็มีความรัก ความห่วงใย ความต้องการเลี้ยงลูกให้ดีที่สุด และมีความต้องการที่จะทำทุกวิถีทางที่เห็นว่าสมควรเพื่อลูกทั้งสิ้น ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กิจกรรมการเล่นทรายสีเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ผู้ปกครองในแต่ละอาชีพ มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง จากสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยในแต่ละกลุ่มอาชีพ มองเห็นคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีในเชิงบวก กล่าวโดยสรุปคือ มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง แสดงว่าผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยมีความคิดเห็นว่าการนันทนาการการเล่นทรายสี มีคุณค่า และช่วยส่งเสริมการพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัยได้ดี ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กปฐมวัย ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้นำนันทนาการ และผู้ประกอบการธุรกิจนันทนาการ ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมนันทนาการ ที่มีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น กิจกรรมการเล่นทรายสี ให้มากขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงได้แก่ ด้านพัฒนาสุขภาพ ด้านพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ด้านพัฒนานุคลิกภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.79 3.67 3.86 ตามลำดับ ยกเว้น ด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 ดังนั้นผู้ที่จะนำกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสีไปใช้ ควรมีการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้เกิดคุณค่าทางด้านพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ให้มากขึ้น เช่น ให้เด็กแต่ละคนมีทรายสีไม่ครบทุกสี และมีกิจกรรมเกมแลกเปลี่ยนช่วยเหลือกัน เพื่อให้เด็กเกิดการสนทนา เกิดการปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่น รู้จักตนเอง รู้จักเพื่อน และปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้อย่างดี

3. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย จำแนกตามรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผู้ปกครองที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี ไม่เสมอเหมือนกัน ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจนันทนาการการเล่นทรายสี ควรเลือกที่จะนำเสนอสินค้าให้ถูกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ปกครองที่มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี โดยรวมทุกด้าน มากที่สุดเป็นเพศชาย การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว และควรประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มผู้ปกครองที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับรองลงมา ให้เข้าใจ และเห็นความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสีให้มากขึ้น เช่น การนำผลการวิจัย หรือบทความที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของกิจกรรมการเล่นทรายสี พิมพ์ลงบนซองของผลิตภัณฑ์

4. จากการวิจัยพบว่า ในการแจกแบบสอบถามจำนวน 450 ฉบับ ให้กับกลุ่มตัวอย่างคือผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ได้รับคืนมาทุกฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 แสดงว่าพ่อแม่ ผู้ปกครอง ถึงจะมีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน ต่างก็ให้ความสำคัญกับผลการวิจัย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการในด้านต่างๆ ให้กับบุตรหลานของตน ดังนั้นผู้นำนันทนาการ พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของวิชานันทนาการ ควรจัดกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่ ผู้ปกครองกับเด็ก เพราะความรักของพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างแท้จริง และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี สามารถช่วยส่งเสริมให้เกิดความผูกพันระหว่าง พ่อแม่ ผู้ปกครองกับเด็กได้

ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ผู้ปกครอง และเด็ก ขณะร่วมกิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี

การส่งเสริมให้เกิดความผูกพันระหว่าง พ่อแม่ ผู้ปกครองกับเด็ก เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการพัฒนาการในทุกๆด้านของเด็ก เพราะเด็กต้องการการเลี้ยงดูทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก ด้วยการให้ความรักความอบอุ่น เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ความรู้สึกนึกคิดที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของเด็ก และสามารถถ่ายทอดไปยังเด็กได้ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการการเล่นทรายสี เป็นตัวประสาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษา เปรียบเทียบการพัฒนาการในด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังการเล่นกิจกรรมทรายสี
2. ควรศึกษา เพื่อค้นหาตัวแปรที่ส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ สำหรับเด็กปฐมวัย
3. ควรศึกษา สร้างโปรแกรมนันทนาการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ สำหรับเด็กปฐมวัย
4. ควรศึกษา สร้างโปรแกรมนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความผูกพันระหว่าง พ่อแม่ ผู้ปกครองกับเด็ก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. (2528). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ก้องเกียรติ โอภาสวงการ. (2544). กลยุทธ์สู่ความสำเร็จในธุรกิจส่วนตัว. กรุงเทพฯ : เอช.เอ็น กรุ๊ป.
- เกษลดา มานะจุติ. (2529). สื่อการเรียนรู้และเครื่องเล่นเด็กก่อนวัยเรียน. เชียงใหม่ : วิทยาลัยครู
เชียงใหม่.
- โกวิท วรพิพัฒน์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, พรรณทิพย์ เทอดพิทักษ์พงษ์ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่สำนักงาน
เลขาธิการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2526.
- กำโชค เผือกสุวรรณ. (2538). ผู้นำสันตนาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เกษมศรี.
- ขวัญตา แต่พงษ์ไธรัต. (2538). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยใน
กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครุมีปฏิสัมพันธ์ และแบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- คณิต เขียววิชัย. (2529). หลักนันทนาการ. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตทับแก้ว.
- จักรสิน พิเศษสาร. (2521). ทฤษฎี และนักปรัชญาการศึกษาชาวตะวันตก. กรุงเทพฯ : ดวงกลม.
- จรินทร์ ธาณรัตน์. (2525). นันทนาการชุมชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จินตนา หมู่ผึ้ง. (2525). อนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2528). การสอนให้เด็กคิด : โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพ
ชีวิต และสังคม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- _____. (2535, กันยายน). "สภาพแวดล้อมสร้างสรรค์," นิตยสารลูกรัก. 10(116) : 159.
- _____. (2539). สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกับการอบรมเลี้ยงดูพระโอรส และ
พระธิดา : ทรงสร้างสรรค์พากเพียร และใฝ่รู้. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชูลีกร สิงห์น้อย. (2535). ความสามารถด้านการอนุรักษ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การเล่นน้ำ เล่นทราย. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ดารณี ดิษยเดช. (2530). *การศึกษาเปรียบเทียบระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เคยผ่าน
และไม่เคยผ่านศูนย์เด็กปฐมวัย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนาก้าวพลอย. (2535). *การคลาไคลยัดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
กิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนพร สมบุญธนาม. (2529). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนชั้นเด็กเล็กที่เล่นกับ
แม่และเล่นเอง*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ธีรพร กุลนันทน์. (2530). *การศึกษาลักษณะการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของ
เด็กปฐมวัย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นิรมล ติรณสาร สวัสดิบุตร. (2525). *ศิลปศึกษากับครุปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ติรณสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). *การวิจัยเบื้องต้น*. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- เบญจา แสงมะลิ. (2524). *การเล่นในร่มและการเล่นกลางแจ้ง*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2506, ธันวาคม). "ศึกษาเด็กจากภาพที่เขาวาด," *ประชาศึกษา*. หน้า 267.
- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. (2526). *พัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาพรรณ สุวรรณสุข. (2525). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่12 เล่ม2*.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พนมศักดิ์ สวัสดิ์พงษ์. (2540). "การเล่น – ปัจจัยแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต,"
เอกสารการสอน พล101. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสันทนการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- พรมารินทร์ สุทนต์จิตตะ. (2529). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ที่เรียนการสร้างภาพโดยการใช่และไม่ใช้รูปเลขาชนิดเป็นสื่อ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พิกุล ประเสริฐศรี. (2527). *ห้องสมุดของเล่น*. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ.

- พันที เจริญสุข. (2528). *ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ วัชรวิจักขณ์. (2528). *การศึกษาความรู้และเจตคติต่อศิลปศึกษาของครูสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พอง เกิดแก้ว. (2527, มกราคม). "การจัดกีฬาเพื่อสันติภาพสำหรับเด็กและนักเรียนส่วนใหญ่ในสถาบันการศึกษา," *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันติภาพ*. หน้า 33-35.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2523). *เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไร อย่างไร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ดกรมประชาสงเคราะห์.
- _____. (2535). *การเล่นของเด็ก*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มณีวรรณ พรหมน้อย. (2526). *เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตรีณสาร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาศึกษาศาสตร์. (2525). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 1-7*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2527). *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 11*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เยาวภา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รัชนี้ สมประชา. (2533). *ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์ เล่นน้ำ เล่นทราย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ราศี ทองสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. (2529). *เอกสารชุดอบรม หน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก และการศึกษาดูงาน*. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). *สถิติวิทยาทางการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2523). *ผลของประสบการณ์การเล่นที่มีต่อการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย*.
 วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2523). "การเล่นเป็นเรียนของเด็ก," ใน *การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก*. หน้า
 19-20. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2524). *การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- เลิศ อำนันทนะ. (2519, มิถุนายน). "การสอนศิลปะแบบสร้างสรรค์," *วิทยาสาร*. 20 : 16-44.
- วรารณณ์ รักวิชัย. (2527). *การศึกษาก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2515). *ศิลปะเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์.
- วิณี ชิดเชิดวงศ์ และสมประสงค์ ประสงค์เงิน. (2530). *การศึกษา และวิเคราะห์ห้องค์ประกอบการให้การ
 ศึกษาแก่บิดามารดา ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์
 กศ.ม.(หลักสูตร และการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ," *เอกสารการสอนชุดวิชา
 การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2526). *ศิลปะศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาสาร.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2540). *การเป็นผู้นำนันทนาการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- _____. (2542). *นันทนาการชุมชนและโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ กาญจนกิจ และดำรง ดาราคัดดี. (2520). *นันทนาการขั้นนำ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาลินี บุโรดม. (2523). *การสร้างแบบฝึกวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตรา ขาวสำอาง. (2532). *ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
 ประสบการณ์ โดยเด็กเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบภาพ และครูเป็นผู้เล่าเรื่องประกอบภาพ*.
 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
 ถ่ายเอกสาร.

- สุพร ชัยเดชสุริยะ. (2531). *มาสร้างกระบะทรายเพื่อใช้เป็นสื่อการสอน*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ. (2528, เมษายน – มิถุนายน). "ศิลปะกับการศึกษาเด็กพิเศษ : เด็กฉลาด," *วารสารครุศาสตร์*. 2 : 114 –124.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2531). *ชุดฝึกอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา หน่วยที่2 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- อนงค์ แสงเงิน. (2533). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ ประกอบการใช้คำถามและการเล่นสร้างสรรค์แบบไม่ใช้คำถาม*. กรุงเทพฯ : ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- องค์การ อินทร์มพรรย์ และคนอื่นๆ. (2526). "กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านศิลปะ," *เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 6*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อารี รังสินันท์. (2524). "พัฒนาการปฐมวัยศึกษาในประเทศไทย," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา พฤติกรรม การสอนปฐมวัยศึกษา*. หน่วยที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุษา สังข์น้อย. (2531). *การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ควมมีปัญหาในการจัดประสบการณ์แตกต่างกัน*. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอนก หงษ์ทองคำ. (2542). *นันทนาการกับสังคม*. กรุงเทพฯ : คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

Bruner,Jerome Semour. (1966). *Studies in Cognitive Growth : a Collaboration at the Center for Cognitive Studies*. New York : Wwiley.

Buswell,G.T. and Kerth,B.Y. (1956). "Patterns of Thinking in Problem Solving Problems," *University of California Publications in Education*.

Butler, George D. (1959). *Introduction to Community Recreation*. New York : McGraw-Hill.

Chiang,L. (1985). *Developmental Differences in Children's Use of Play Meterials*. (Playround.Portable Materials,Age Diffrences). Dissertation Abstracts.

- Harris, Mary B. (Mary Bierman). (1995). *Basic statistics for behavioral science research*.
New York : Allyn
- Hendrick, Joanne. (1994). *Total Learning Developmental Curriculum for the Young Child*.
3rd ed. New York : Macmillan College.
- Hurlock, E.B. (1965). *Developmental Psychology*. 2nd ed. New York : McGraw-Hill.
- Kraus, R. (1984). *Recreation and Leisure Modern Society*. Englewood Cliffs, NJ :
Prentice-Hall Inc.
- Lee, Sook Jae. (1997, November). "A Study on Toys and Children's and Mother's Acception
of Toys," *Korean Journal of Child Studies*. 18(2) : 187-192.
- Luca, Mark. (1968). *Art Education : Strategies of Teaching*. Englewood Cliffs :
N.J. Prentice-Hill.
- Peterson, Helen Thomas. (1958). *Kindergarten, The Key to Child Growth*. New York :
Exposition Press.
- Piaget, Jean. (1962). *The Stage of the Intellectual Development in Thinking and Reasoning*.
New York : Penquin Books Ltd.
- Read, Herbert. (1958). *Education Through Art*. London : Faber and Faber.
- Shivers, S.J. (1987). *Leisure and Recreation Concept*. Boston : Allyn and Bacon.
- Tansley, A.E. (1960). *The Education of Slow Learning Children*. London : Baulledge.
- Weiskopf, D.C. (1975). *A Guide to Recreation Management*. London : E + F.N. Spon.

แหล่งข้อมูลทาง Website

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. <http://www.nso.go.th>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ และรายนามผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5618, 5731

ที่ ทม 1012/ 3565

วันที่ 1 เมษายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะพลศึกษา

เนื่องด้วย ว่าที่ ร.ค.ชินะโอภาส สะพานทอง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการจัดการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัย" โดยมี รองศาสตราจารย์ กำโชค เพื่อกสุวรรณ และ อาจารย์เรือโทไพบุลย์ อ่อนมั่ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์สุภารัตน์ วรทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนมศักดิ์ สวัสดิ์พงษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอนก หงษ์ทองคำ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวิทย์ พึ่งโพธิ์ทอง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามให้ ว่าที่ ร.ค.ชินะโอภาส สะพานทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพรณี หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5618, 5731

ที่ ทม 1012/ 3566

วันที่ 1 เมษายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

 เนื่องด้วย ว่าที่ ร.ต.ชินะโอภาส สะพานทอง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัย" โดยมี รองศาสตราจารย์ กำโชค เพือกสุวรรณ และ อาจารย์เรือโทไพบุลย์ อ่อนมั่ง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์วิรัช วรรณรัตน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสีสำหรับเด็กปฐมวัย

 จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ ว่าที่ ร.ต.ชินะโอภาส สะพานทอง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ นายเอนก หงษ์ทองคำ
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. ชื่อ นายพนมศักดิ์ สวัสดิ์พงษ์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3. ชื่อ นางสุภารัตน์ วรทอง
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

4. ชื่อ นางกนกวลี พึ่งโพธิ์ทอง
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

5. ชื่อ นายวิรัช วรรณรัตน์
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม
เรื่อง
ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุง และพัฒนากิจกรรมทางด้านนันทนาการให้มีคุณค่ามากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านช่วยกรอกแบบสอบถามดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางนันทนาการ

การตอบแบบสอบถามนี้ใช้เพื่อการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถาม จะไม่มีผลกระทบจากการตอบแบบสอบถามแต่ประการใด

ขอขอบคุณท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม
โครงการวิจัย เรื่อง
ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี
สำหรับเด็กปฐมวัย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องวงเล็บ [] หน้าข้อที่ตรงตามความเป็นจริงที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

[] ชาย

[] หญิง

2. ระดับการศึกษา

[] ประถมศึกษา

[] มัธยมศึกษาตอนต้น

[] มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

[] อนุปริญญา / ปวส.

[]ปริญญาตรี

[] สูงกว่าปริญญาตรี

3. อาชีพ

[] นักเรียน / นักศึกษา

[] ประกอบธุรกิจส่วนตัว

[] พนักงานบริษัท

[] รับราชการ

[] พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ตอนที่2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่าน

คุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
คุณค่าในการพัฒนาสุขภาพ	■	■	■	■	■
1.มีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ					
2.มีความอดทนต่อการทำงาน					
3.มีความรวดเร็วในการทำงาน					
4.ผ่อนคลายความตึงเครียด					
5.มีความสุขสนุกสนาน					
6.มีความเพลิดเพลิน					
7.เกิดความสัมพันธ์ของประสาทและกล้ามเนื้อ					
คุณค่าในด้านมนุษย์สัมพันธ์	■	■	■	■	■
8.มีความเสียสละ					
9.รู้จักการให้อภัย					
10.รู้จักการควบคุมอารมณ์ตนเอง					
11.รู้จักผู้อื่นเพิ่มขึ้น					
12.รู้จักการเล่นร่วมกับผู้อื่น					
13.ให้มีความร่วมมือร่วมใจในการเล่นเป็นหมู่คณะ					
คุณค่าในการพัฒนาความเป็นพลเมืองดี	■	■	■	■	■
14.รู้จักการปฏิบัติตามกฎระเบียบ					
15.มีความรับผิดชอบ					
16.มีความตรงต่อเวลา					
17.รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น					
18.รู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัด					

คุณค่าทางนันทนาการของการเล่นทรายสี สำหรับเด็กปฐมวัย	มาก ที่ สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่ สุด
19.รู้จักรักษาความสะอาด					
20.เห็นคุณค่าของธรรมชาติ					
คุณค่าในการพัฒนาบุคลิกภาพ	█	█	█	█	█
21.มีความคิดริเริ่ม					
22.มีความเชื่อมั่นในตนเอง					
23.มีความกล้าแสดงออก					
24.มีทักษะในการเล่น					
25.รู้จักการตัดสินใจอย่างรอบคอบ					
26.รู้จักวิธีการแก้ปัญหา					

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม
ชินะโอภาส สะพานทอง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	ว่าที่ร้อยตรีชินะโอภาส สะพานทอง
วันเดือนปีเกิด	13 กรกฎาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอบางกรวย นนทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	168/14 หมู่ 6 หมู่บ้านสมชายพัฒนา ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย นนทบุรี 11130 โทรศัพท์ 01-6599099
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	เจ้าของกิจการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ร้านโม่งป่า 168/14 หมู่ 6 หมู่บ้านสมชายพัฒนา ต.บางกรวย อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130 โทรสาร 0-2879-3780
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
พ.ศ. 2534	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันเทคโนโลยีสยาม
พ.ศ. 2536	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาเทคนิคคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครเหนือ
พ.ศ. 2540	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
พ.ศ. 2546	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ